

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Videkre postán szállítva	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

Megjelenik mindennap, a hétfői és unnepek utáni napok kivételével,

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkezik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes száma 2 kr.

Megalkuvás.

A »sikerekben« oly gazdag Bánffy-kabinet éppen legválságosabb napjaiban jutott az alternatíva elé, hogy a megoldást követelő kiegyezési kérdésben vagy híven képviseli Magyarország érdekeit, — vagy pedig a könnyebbség okáért és esetleges jövőbeli támogatás reményében hajlandó lesz megadni mindazon engedelményeket, amelyeket Ausztria pénzügye, ipara és kereskedelme a mi hazánkra csak kívánhat. S a Bánffy-kabinet, mely a nehézségeken mindenkor oly könnyen túltette magát: most is hamar megalkudott a helyzettel, s hogy uralmát még egy ideig fenntarthassa, — a nemzet és a parlament előtt ügyesen rejtegetvén szándékát, minden engedményre hajlandó volt. Ausztriával szemben, csak hogy minél előbb elkészíthesse az új kiegyezésről szóló törvényjavaslatot, — amelyet ha a mindig szolgálatkész többség elfogad: a kabinet pozíciója egyidőre megint biztosítva van.

Készséggel elismerjük, hogy rendkívüli a helyzet, amelybe Bánffyk jutottak. A közeleti botrányok hosszú sorozata igen sok időt vett el a kormánytól, amelyet a kiegyezésen kívül a kissé későn elkészült és nagyon támadott budget még mindig foglalkoztat, s a küszöbön álló millenniumis ünnepségek is sietésre kényszerítettek. Így nagyon is érthető az a kapkodás, mely a kabinet minden tényében nyilvánul. S ha valamibe, úgy a kiegyezési kérdések helyes megoldásához módfelett sok idő, vizsgálat és megfontolás

szükséges. Az osztrák miniszterek szakreferensei évekig készültek rá, s a közmondásos képzettségű Bánffy és társai csak most kezdenek foglalkozni. Természetes tehát, hogy azokon a bizottsági tárgyalásokon, amelyeken Ausztria mindig csak proponált, s mindent a legszelebb alapokon okadatott, — a Bánffy-kabinet nem tudta megállani helyét, s akarva — nem akarva kénytelen volt beleegyezőleg inteni minden követelésre, mert csak nem blamálnhatta magát azzal az őszinte kijelentéssel, hogy a dologról »nincsen informálva.« Ausztriában hozzá vannak szokva, hogy a miniszteriumok élére csupán szakembereket állítanak, — nálunk lehet miniszterelnök Bánffy Dezső, lehet kereskedelmi miniszter Dániel, a hűség párttag, s pénzügyminiszter az akinek erre nincs más jogcíme, mint hogy — módfelett gazdag ember.

Minden természetesebb tehát, mint az a máskülönbben szokatlan jelenség, hogy az osztrák miniszterek a tárgyalások alatt minduntalan újabb és újabb követelésekkel állottak elő, látva a miniszterek kényszerhelyzetét s szakismereteit. Így a kvóta-fölemelést csak a tárgyalások megkezdése után hangoztatták. Először csak 3-4% majd 5-4% felemelést szándékoztak kérni, míg most már 35%-os kvótát követelnek, — s természetesen ugyanennyit ígér meg Bánffy. Mert, ha az osztrák kvóta-bizottság hirtelen megszakítaná a tárgyalásokat, — mihez joga is van, — mert Bánffy ellene szegülne kívánalmainak, — akkor a kiegyezés kérdésének megoldásában tehetetlennek bizonyult kor-

mányt még az a bizonyos szolgálatkész párt sem menthetné meg a bukástól. Bánffynak tehát létérdeke, hogy amig csak lehetséges, usszék az árral, s fenntartsa magát legalább addig, míg a kiegyezés megkötését elhalasztják — a millennium utánra.

Ebben reménykedik a kabinet, és ezért ragaszkodik ahhoz a máskülönbben érthetetlen ideához, hogy a kiegyezési tárgyalások eredményei valahogyan a nyilvánosság elé ne kerüljenek. Ezek az ígéretek úgylátszóan a törvényjavaslat hasonszellemei elkészítésére vonatkoznak, — s a millennium után természetesen szívesebben teszi ki magát egy valószínű bukás esélyeinek, mint közvetlenül az ünnepségek előtt, másrészt pedig ügyes parlamenti manőverekkel esetleg még ezt a törvényjavaslatot is keresztülviheti.

Vannak ugyan olyan emberek is, akik a Bánffy báró és társainak helyzetében félrevonulnának, amint bebizonyították, hogy képtelenek egy oly feladat bárminő ésszerű megoldására, de hát ezek egészen más forma emberek, akik az önző érdekeikért nem tennék kockára az ország legvitálisabb érdekeit. A Bánffy-kabinet megalkudott a helyzettel, belekezdett egy merész játékba, hogy ez által időt nyerjen magának, egyéni érdekeinek és ambícióinak elősegítésére.

Ez a megalkuvás pedig megint bizonyítja, hogy a morál kétféle, egy közönséges, meg egy politikai, — amelyet azonban hál'Istennek legfőlebb csak a Bánffyk vesznek igénybe.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Bíró előtt.

Írta: Kines István.

Wolkenstein Ignác véres ábrázattal futott végig az utcán. Lenn a sarkon megállott, mintha gondolkodnék, hanem azután rohamléptekkel rohant egy kapuzsin alá.

Főnyargal a lépcsőn. Egyenesen Surányi doktor lakásába ront.

— Doktor ur, édes doktor ur — kiáltja lélegzet után kapkodva.

— No mi baj, Náci? — kérdi az öreg Surányi bácsi megismerve a Wolkenstein I. cégnek nagyreményű képviselőjét, ki hétórán árulja a pálinkát és parafadugaszt vele átellenben.

— Nézzen meg engemet, doktor ur!

— Hiszen látlak, Náci. Valaki czudarul helyben hagyott.

— Igenis megkörömszölt, a boszorkány, a bestia!... De esküszöm, megboszulom magamat: rettenetes boszut állok. Doktor ur, kérek egy láttelelet.

— Szívesen, Náci, hanem nem mondanád meg, ki operálta úgy agyon a czifferblatodat.

— A kit megyek most bepörölni s a ki két hónapig fog ülni kenyéren és vizen az árestomban. Az a bestia...

— De hát ki az a bestia?

— A Rosenzweig Száli... igen kedves doktor ur, adjon nekem egy látteleletet s írja bele,

hogy az a Rosenzweig Száli, mint egy tigris eresztette a körmeit az én képembe, hogy csordulva folyik a vér. Édes doktor bácsi, csak írjon bele mindent, annál is többet, hogy biztosan dutyiba kerüljön vele az a vipera, az a tizkormü vadmacska. Megfizetek érte az utolsó krajczárig.

— Jól van, Náci, minden meg lesz. Hanem hát mondd, Náci, hogyan botlottál te abba a Száliba?

— Mindent megmondok, édes doktor ur, csak adja már azt a bizonytságot, hadd fussak vele a törvényre előbb.

Az öreg Surányi látta, hogy Wolkenstein urral nem lehet ma okosan traktálni, azért hát kiállította a látteleletet, átadta Nácinak s az rohant vele le a lépcsőkön.

Meg sem is állott, míg csak a járásbíró tulajdon uri személyével nem találta magát szemközt. Bemutatta magát.

— Én Wolkenstein Ignác vagyok — kezdte elszorult lélegzettel — megkövetem a tekintetes urat.

Jól elakadt.

— Örülök a szerenesének, — vette föl a szót a járásbíró — mivel szolgálhatok?

— Hát nem látja, a tekintetes ur? Én bepörölöm a Rosenzweig Száli, aztotat a gyilkos fehér népet. Csak futással menekülhettem, különben megölt volna a tiz kormével. Hoztam kérem Surányi doktor urtól írást, az még jobban megbizonyítja a dolgot.

Átnyújtja a látteleletet.

— Mi bajod volt hát a Szálival, hogy annyira rád támadott? — kérde a bíró.

— Nekem semmi, éppen semmi — volt a válasz.

— De ok nélkül csak nem mászta agyon a képedet, Iezig?

— Igenis, hogy ok nélkül mászta — felelt Wolkenstein tüzzel — az a Száli kérem bolond, el kell szállítani a Lipótmezőre.

— Ne hordj anyi bolondot össze, mert téged is vele küldünk mindjárt. Mondd, hogyan történt a véres attentatum?

— Elmondom, tekintetes ur, csak meg ne haragudjék — sóhajtott a fiatal ember. — Ugy történt, hogy én üzletet nyitottam s kellett volna pénz. A Rosenzweig Szálinak meg elég van, talán annyi ezres, a hány esztendő. S én azt gondoltam, el veszem feleségül.

— De hátha ötven ezrese van?

— Anthon jobb. Pár esztendő ide vagy oda, nekem pénz kell. Azért hát megkértem ma a Száli.

— S az mit mondott?

— Rám támadott és ki akarta kaparni a szememet. Tessék engem megnézni, tekintetes ur és mondja meg, van-e énnekem emberi formám. Én büntetést kérek, rettenetes büntetést Tessék törvénybe idézni.

— Jól van, Iezig, megidézzük — fejezte be a bíró s elbocsátotta a póru járót.

Rosenzweig Száli megkapta az idézést s megjelent a bíróságnál. Magas alak, negyven s még jócskán néhány esztendővel. Bájai, ha let-

Ünnep előtt.

Este van. Legalább úgy látszik, ha a dolgokat fejlődésünkben figyelmesen megtekintjük. Bizonyos értelemben a dolog természetében is fekszik: Az első ezred letűnik, a második még nem kelt fel. De a szép nap már előre veti sugarait a láthatár szélére, még mielőtt felkelt volna. Hajnal piros fényében már előreküldi hírnökeit, kik hirdetik közeledését. Lehetséges, hogy az új ezredév reggele egy új idő kezdetét jelenti, de a jelen homálya oly sűrű, hogy az új felkelő nap fényét nem láthatjuk és egy sugár sem hatol bele a magyar nép szívének sötétségébe.

Ez a reménytelenség, e pesszimizmus természetes következménye nemcsak parlamentünk mostani vígasztalan helyzetének, hanem előidézte ezt az egész ország állapota is, amely a jelen kormány alatt keletkezett. Képviselőházunk állapotáról ismét szomoró képet nyújtott a tegnapi vita, amely megmutatta, hogy a parlamentarizmus üres formalizmussá süllyedt. Mert ha nem volna az, akkor nem beszélhetett volna a honvédelmi miniszter úgy, a hogy tette. Lenéző kijelentései arról tanuskodtak, milyen kevéssé becsüli a népképviselő intézményét, a miért Ugron Gábor jogosan rendre utasította. Természetes, hogy kijelentése, amely szerint a hadseregnek nagyon kellemes, hanem semmi dolga a képviselőházzal, nagyon megbotrányoztatta az ellenzéket, míg a többség a reá nézve is nem hízogó szavakat nagy tesszéssel fogadta, a hivatalos lapok pedig az egészet csak ártatlan tréfának akarják feltüntetni. De melyik tettét a kormánynak, ha még olyan elhibázott is, ne helyesebbé a liberális többség?

Ezen izgatott hangulat, képviselőházunknak majdnem a reménytelenséggel határos pesszimizmusából ered és a jelen legrosszabb symptomája. A jövőben sem bizunk már, mert mindenütt és minden ellen nagyon is megszakított bizalmatlanság fogta el a kedélyeket. De nem is lehetséges ez másképp olyan viszonyok között, mint a mostaniak, amelyekből hiányzik a vezérlő eszme és a patriotizmust fen-

hangon hirdetik, míg mindenben az egyéni érdekek lépnek előtérbe, az ország legsarkalatosabb érdekei pedig háttérbe szorulnak. Ehhez járul még, hogy a kormány olyan gyenge, hogy ott is, a hol nem ő okozta a viszonyok kedvezőtlen alakulását, nem rendelkezik a kellő eréllyel, hogy ezeket megakadályozza.

Szomorú látvány volt, amely a költségvetés tárgyalása folyamán előttünk feltárult! Nem akarunk a botrányok özönéről beszélni, melyet az elmúlt idők felszínre hoztak. Csak azt kérdezzük minden józanul gondolkodótól, hogy a kormányzás közegeinek ily korrupciója tartthat-e még tovább anélkül, hogy az országot tönkre tegye. A legrosszabb symptoma azonban, hogy e baj már a nép életének gyökereit is megtámadta. Ugyanis a botrányok sokasága teljesen eltompította a jogérzetet.

Annyi történt már az utóbbi időkben, hogy csak valami rendkívüli eset kelthetne feltűnést. Blazirtak vagyunk a botrányok iránt és vállainkat vonogatjuk, ha valamelyik államférfiu valami hallatlan botrányos dolgot elkövet és napirendre térünk.

Napról napra mind jobban kitűnik, hogy a kormány képtelen az általános hanyatlásnak utját állani. Ninesen sem tehetsége, sem akarat, sem tekintélye, a mi reményt ébreszthetne bennünk, hogy sikeresen tovább vezesse az ország ügyeit. A kormány inkább a klik, mint az ország és korona befolyása alatt áll. Még pedig éppen az a klik áll az ügyek élén, mely iránt az ország a legnagyobb bizalmatlansággal viseltetik.

Igazágtalanok volnánk, ha azt mondanánk, hogy a kormány e botrányokkal szemben közönyös; sőt ellenkezőleg, ő is elítéli ezeket, de különös logikával jár el velük szemben. Nem itéli el azokat, kik a botrányokat okozzák, hanem azokat, kik lerántják a leplet e káros visszaélésekről. A sajtónak és parlamentnek független részét akarja a kormány odaállítani mint olyanokat, kik e botrányok okozói. Ez éppen olyan, mintha nem a gonosztevőt, hanem üldözőit akarnánk megbüntetni a csend megzavarása miatt.

— Brr — vaczogott meg Ignác foga — csak az kellett volna még, hogy ott maradjak s megöljön egészen.

— Dehogy öltem volna meg. Ha még marad, akkor megcsókolom. Egy pusztit adtam volna.

Wolkenstein ur hegyezni kezdte a füleit erre a szóra. Gyanusan nézegette a szikár kisasszonyt. Nem tudta higgyen-e szemének fülének. Hanem a harag megint kitört belőle.

— Nem kell nekem magától puszi, ezer florent adjon melléje, még akkor se köll — heveskedett Iezig.

— Pedig magát szeretem, mindig is szerettem — vette föl a szót a vitéz hajdon — már tíz esztendő óta mindig vártam, hogy megkérjen engemet. De lássa, Iezig, kend ezt nem tette s ezért én megharagudtam s megcsókoltem, s lelkeimmel összeesküdtem, hogy ha mégis megkér, hát az első csók előtt kikapárom a szemét, a miért olyan későn jut minden eszébe. És én megtartottam a fogadást. Magát összekörömszéltem, de azért szeretem itt a kezem...

Odatartva Iezig elé.

— Köll? nem köll? kérdezte a majdnem kövé meredő fiatal embert olvadó tekintet kíséretében Száli kisasszony.

— No Iezig most vagy soha — nevetett föl a bíró jóízűen.

És Wolkenstein Ignác ur mindjárt fölcsapott. Arcza át volt szellemülve, úgy mondta azután:

— Megkövetem a tekintetes bíró urat — én... én a pert visszavonok.

Pedig éppen az ellenzék volt az üldöző a költségvetés egész tárgyalása alatt, de ha most már ez vége felé közeledik is, azért még korántsem jutottunk csendesebb vizekre. Az appropriationalis vita, mely éppen a millennium megnyitásával esik össze, nem fog olyan csendesen lefolyni, a mi az ünnepi hangulatot nem fogja emelni, ezért szomorú kilátásunk van a jövőre nézve. De bármiként fejlődjenek is a viszonyok Magyarország nem érdemelte meg, hogy ilyen kormányval élén lépje át a második ezredév küszöbét.

Törvénytelen kamarai illetékek.

Nagyvárad, márcz. 24.

Lapunk mai számában foglalkoztunk a Közgazdasági Napló értesülése alapján a kereskedelmi és iparkamarák illetékeinek beszerzése körül tapasztalható törvényellenes eljárással, s rámutattunk arra, hogy az ország tizenegy más kamarájával együtt a nagyváradai is törvénytelen módon szedi be illetékeit, az 1868. VI. t. cz. 8 és 20 §§-nak világos rendelkezése ellenében.

Igy beszédte a nagyváradai kamara az említett törvény ellenére az illetékeket

1. az italmérési (regale) fogyasztási adó és szesz kizárólagos jogbérletéktől;
2. a nyilvános számadásra kötelezett vállalatoktól és egyesületektől, a mérlegeikben kimutatott igazgatósági jutalékok után;
3. a dohánytőzsde-tulajdonosoktól;
4. a vásár, s hidvám, a komp- s révbérletéktől;
5. a vasuti, gőzhajós és csatornavállalatoktól; végül
6. a királyi kisebb haszonvételi malomüzletek tulajdonosaitól.

A regale-bérletéktől az illetékeket — hogy úgy mondjuk — szokásból szedték be, mert hiszen a debreczeni kamara, melyhez öt év előtt még Nagyvárad is tartozott, szintén beszédte az illetékeket. A nagyváradai kamara az utóbbi években pedig tényleg elengedte az illetékeket a reklamáló regale-bérletékeknek.

A dohánytőzsde tulajdonosok a nagyváradai kamara területén mind valami iparral vagy kereskedéssel is foglalkoznak, s ez után róják ki a reájuk a kamarai illetékeket, — valamint a szintén kereskedéssel is foglalkozó hidvám-bérletékre is.

A kamara területén levő malmok közül csak egy (Dobsa Lajosé) igazolta a királyi jogot, s neki tényleg elengedték az illetéket.

Tény, hogy a nagyváradai pénzügyigazgatóság még a földbirtokosokat, bérletet, — sőt még a szabókat is betérjesztette a kamarai illeték fizetésére kötelezettek névsorában — ily módon tevén bizonyoságot törvény tudásáról, — de a kamara az illetékekkel megrovandók közül ezeket mindenkor kihagyta.

Hogy a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek, vasuti vállalatok és malmok miért fizetnek illetéket, erre a kérdésre a következő, az 1868. VI. t. cz. 8. és 20 §§-ait hatályon kívül helyező rendelet felel meg, melyből még az is kitűnik, hogy a nagyváradai kamara nemhogy törvénytelen illetékeket nem szedett be, hanem még olyanoknak is elengedte, akik arra kötelezve vannak, mint pl. a részvénytársaságok kereskedelmi vagy technikai fővezetői.

Különben ime a rendelet:

20401/IV. 1891.

Valamennyi keresk. és iparkamarának.

Az 1868. VI. t. cz. 27. §. értelmében a kamaráknak tulajdon bevételei által nem fedezhető költsége a kerületbeli kereskedők és iparosok részéről fizetett jövedelmi és személykereseti adó arányában megállapítandó kulcs szerint vettetik ki. Tekintettel az 1875. évi XXII., XXIV., XXVII. és XXIX. tcikkek határozmányaira, melyekkel a kamarai illetékek kivételének alapjául megjelölt adókról szóló 1868. XXIV. és XXVI. t. cz. hatályon kívül helyezetttek, kételyek merültek fel az iránt, mely egyenes adók képezik a kamarai illeték kiadásának alapját.

tek volna, régen megkezdtek volna az őszi költözödést. Csak a büszke tartása mutatta, hogy aligha nem képes olyan operálásokra, a milyent Wolkenstein arczán végbevitt.

— Hallja-e Rosenzweig Sára nagy panasz van maga ellen. — hangzott a bíró szava.

Wolkestein ur ideálja büszkén hordozta körül tekintetét. Olyan volt, a milyenek csak megátalkodott bűnösök szoktak lenni. A bíró hiába részletezte előtte, hogy a hagyma és ábrázatkapálás nem egy elbírálás alá esik, és a kisasszony jó formán elcsérélte e kettőt, hasztalan idézte a paragrafusokat s az azokban kiszabott büntetéseket. Sárán semmi sem fogott. Nem tudott megjájdni.

— Hát Rosenzweig kisasszony — szólt a bíró — elismeri, hogy ezt az urat ön hagyta úgy helybe?

— Elismerem.

— Mit hoz föl védelmére.

— Azt hogy igen szeretem — felelte a kisasszonyt epedő tekintettel kérőjére.

Wolkenstein majdnem elkialtotta magát ijedtében. Ha az a Száli már azokat is csaknem megöli, kiket szeret, mit csinál azokkal, kikre dühös? Ő hát nem kér az ilyen szerelemből. Tiszta aranyból legyen a Száli feje, lába, de még akkor sem köll neki.

A bírónak se igen világhíthatott különben a fejébe Száli védekezése, mert megkérdezte tőle:

— Tehát a körmeivel meggyarázta meg Wolkenstein Ignácznak szerelmét? Abból hiszen bajosan érthetők sokat.

— Ha nem értett, az az ő baja. Mért futott el oly hamar — veté oda Száli.

Ezen kételyek eloszlására a magyar kir. pénzügyminiszter ural egyértőleg a következőkről értesitem a kamarát:

A kereskedelmi és iparkamarákról szóló 1868: VI. t.-cz. 27. §-ban említett és a kamarai illetékek kivételének alapjául megjelölt jövedelmi és személyes kereseti adókról szóló 1868: XXVI. és XXIV. t.-cz. az 1875. XXIX., XXIV., XXVII. és XXII. t.-cz. által hatályon kívül helyezett, ezen tczikkek alapján a megszüntetett jövedelmi és személyes kereseti adók helyébe a »kereseti adó«, — a »nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek« adója, a »bányaadó«, — végre »tőkeamat és járadékadó« lettek életbeléptetve.

Azon adók helyébe azonban, melyeket a fennálló jövedelmi adó és személyes kereseti adó keretén belül a keresk. és iparkamarákról szóló 1868: VI. t.-cz. 8. §-ában felsorolt és ugyanazon törvény 27. §-a értelmében kamarai illeték fizetésére köteles kamarai választók fizettek, a keresetadó I., III., IV. osztálya és a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója léptek.

Nevezetesen:

I. Az 1868: VI. t.-cz. 8. §-nak c) pontjában említett, önállóan ipart üzők és kereskedők, akik az 1875. év előtt a jövedelmi adó I. osztálya c) pontja, ugyszintén a személyes kereseti adó II. osztályzata 5. pontja alá tartoznak, jelenleg vagy a kereseti adó I. osztálya vagy a kereseti adó III. oszt. alá tartoznak; és pedig

1, a keresetiadó I. oszt. alá tartoznak:

a) a segéd nélkül dolgozó önálló kézműiparosok mindenütt;

k) a segédekkel dolgozó kézműiparosok, kis és nagy községekben;

2. A kereseti adó III. oszt. alá tartoznak;

a) rendezett tanácsu és tvhatósági joggal felruházott városokban lakó segédekkel dolgozó kézműiparosok és az összes kereskedők.

Mindezek tehát a szerint, a mint I. vagy III. oszt. keresetadó alá tartoznak, az I. vagy III. oszt. kereseti adó lajstromokban foglalt saját magukat, (ugy személyüket, mint családtagjaikat) terhelő I. illetve III. oszt. kereseti adó alapján a rovandók meg kamarai illetékekkel.

A segédjeikért (1875. XXIX. t.-cz. 11. §-a alapján) fizetett I. oszt. keresetadó kamarai illeték alapját nem képezi.

II. Az 1868. VI. t.-cz. 8. §-a c) pontjában említett azon egyének, akik valamely önálló iparosnál és kereskedőnél, mint nyilvános társ, kereskedelmi és technikai fővezető működnek, az 1875. év előtt és pedig a nyilvános társ, mint maga a kereskedő, az előbbeni pont szerint tartozott, illetve tartozik adót és ez alapon kamarai illetéket fizetni, a kereskedelmi és technikai fővezető alkatmazzottak pedig a jövedelmi adó II. oszt. a) pontja alá és a személyes kereseti adó II. osztályzata b) pontja alá tartoztak; ez utóbbiak jelenleg a keresetadó IV. osztálya alá tartoznak szinte, mint választók ez alapon kiszámítandó iparkamarai illeték fizetésének kötelezettsége alá esnek (1885. XXIX. t.-cz. 2. §. 4. b.).

III. Végre az 1868. VI. t.-cz. 8. §. d) pontjában említett s a c) pontjában említett kereskedők és iparosoktól szorosán megkülönböztetendő részvénytársaságok és szövetkezetek, melyek választási jogukat igazgatóik vagy más megbízottaik által gyakorolják, a kereskedelmi és iparkamarai illetéket nem eme képviselőik adója alapján, de saját üzleti adójuk és pedig a jövedelem adó I. osztálya d) pontja és a személyes kereseti adó III. osztályzata helyébe lépett u. n. »nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója« alapján tartoznak fizetni.

Ezekhez képest az iparkamarai illetékek kivételének alapját az I., III., IV. oszt. keresetadó és a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója képezi.

(Ezután egy külön pontozatban még a bányák és kohók kamarai illetékeiről rendelkezik a miniszter.)

Budapest, 1891. ápril 14.

Baross Gábor, s. k.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Márczius 24

Ülés kezdete d. e. 10 órakor.

Elnök: Berzeviczy Albert.

Jegyzők: Molnár Antal, Esterházy Kálmán gróf, Balogh Géza.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső br., Fejérváry Géza br., Wlassics Gyula, Dániel Ernő, Lukács László, Josipovich Imre.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Dokus Ernő, előadó: Jelenti, hogy Jónás Ödön, a vissói kerület megválasztott képviselője megbízó levele rendben találtván, kéri őt a kérvényezésre főtartott 30 nappal igazolni.

Következik a napirend:

a honvédelmi tárca költségvetésének folytatásos tárgyalása.

Elsőnek szól:

Gromon Dezső: Ugron beszédére reflektálva, kijelenti, hogy a honvédség számára az élelmszerek beszerzése az árlejtések mellőzésével sokkal olcsóbban történik. Ama panaszos levélre vonatkozólag, melyet Horváth Gyula képviselő urhoz bizonyos vállalkozók intéztek, megjegyzi, hogy Horváth Gyula tőle felvilágosítást kért, amit ő a legkézségesebben megadott. Végül csak azt jegyzi még meg, hogy szívesebben ül azok között, akiket Ugron Gábor gyanusít a jelenben, gyanusított a multban és gyanusítani fog a jövőben, mint azok között, kik ama panaszos levelet aláírták, kiknek egyike, hogy kicsoda, azt megtudhatja Ugron a hadkiegészítő parancsnokság irataiból.

Komjáthy Béia: Pártja nevében kijelenti, hogy visszautasítja a miniszter ama vádját, mintha függetlenségi párt dinasztia ellenes tendenciákat táplálna. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) A lojalitás legelső követelményének azt tartja, hogy tiszteletben tartják a törvényt, azokhoz szigorúan ragaszkodnak. Hiszen ő Felsége is törvényes alapokon uralkodik.

Sokkal nagyobb szolgálatot tesznek ő Felségének azok, akik őszintén föltárják előtte a nemzet óhajait, mint azok, akik udvaronczmódra félrevezetik. (Zajos helyeslés balról.) A függetlenségi pártnak az az elve: Add meg a királynak, ami a királyé, de megköveteljük a nemzetnek, ami a nemzeté. (Zajos helyeslés balról.) A miniszter nemesak a pártot gyanusította, de elítélte, forradalmi hőskönek nevezte a nemzet hőseit, akik a szabadságért haltak meg. Elvárja a minisztertől, hogy gyanusításait visszavonja. Végül kéri a minisztert, világosítsa fel ő Felségét, hogy Magyarországon vannak ugyan pártok, melyeknek különböző a politikai hitvallásuk, de a király iránti lojalitásában, hűségben és szeretetben valamennyien egyek. Kéri a minisztert, világosítsa föl ő Felségét, hogy csak a nemzettel együtt erős a trón és királyával együtt hatalmas a nemzet. (Élénk helyeslés, tetszés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Horváth Gyula: Mindenekelőtt kijelenti, hogy a honvédelmi tárca költségvetését, mint a mely nemzeti hadseregünkre, ami büszkeségünkre, ékességünkre vonatkozik, mint mindig, most is elfogadja. Szól ezután arról a hozzáintézett levélről, melyet Ugron Gábor tegnap fölhozott, s melyről ma itt ismételtén szó volt.

Igaz, hogy a miniszter ellen kemény támadások hangzottak el, de a forma ellen melyben ez a kemény támadás történt, kifogást tenni nem lehet, hanem kifogást lehet tenni a miniszter ellen, aki e támadásokra oly hangon felelt, mely a legnagyobb megbotránkoztatást kelthette. A miniszter válasza az ellenzék támadásaira mindig csak az: el nem fogadom: ahhoz nem értenek ott, ami nemesak nem helyes, hanem idomtalan is. Kéri a minisztert, hogy más alkalommal legyen kissé tárgyilagosabb, s gondolja meg, hogy mit mond, gondolkozzék azok fölött, amiket ellenzéki oldalról hall és fog abban is jót találni.

Attér ezután arra a napi parancsra, melyet tegnap Csesznák honvédeztársaság kiadott, s melyben, minthogy a parlamentben az ellenzék igen kíméletlenül támadja a honvédelmi minisztert, megtiltja a honvéd tiszteknek, hogy a parlament tárgyalásainál addig, míg a honvé-

delmi költségvetést tárgyalják, mint hallgatók részt vegyenek, különben is ugymond a napi-parancs a tárgyalások menetéről a lapokból értesülhetnek.

Kérde a minisztertől, hogy megengedhetőnek tartja-e azt, hogy a parlamenti pártok küzdelmeivel katonai napi parancsban foglalkozzának s a napi parancsokban elítéljenek egy egész parlamenti pártot? És egyáltalában megengedhetőnek tartja-e, hogy katona a szabályzat világos határozatai ellenére politikával foglalkozzék? Már pedig a Csesznák ezredes napi parancsától bizonyos politikai izt nem lehet elvitatni. Felolvassa ezután a szóban forgó napi parancsot, amelyben Csesznák megemlékszik arról is, hogy maga a miniszter sem látja szívesen a honvédelmi tárca tárgyalása alatt a honvédtiszteket a képviselőház karzatán. Szól ebben a napi parancsban az ellenzéki pártok mentelmi jogának megsértését látja, s azért föl hívja az elnököt, hogy az esetet megvizsgálás céljából adja ki a mentelmi bizottságnak.

Elnök: Az ügyet megvizsgálás végett — a házszabályok értelmében — kiadja a mentelmi bizottságnak.

Sima Ferencz: Szintén Csesznák ezredes napi parancsáról szól, melyben az ellenzék mentelmi jogának megsértését látja. Elítéli a napi parancsot s minél gyorsabb orvoslást kíván e tekintetben. (Fejérváry miniszter folytonosan integet.) Ne integessen a miniszter ur, mert én integetéseim megvetéssel fogadom.

Elnök: E kifejezésért Simát rendreutasítja.

Sima Ferencz: Azt hiszi, hogy mikor a miniszter oly kihívóan viseli magát, az ellenzék bármely tagja is hasonló kifejezésre fog fakadni. A költségvetést nem fogadja el.

Ugron Gábor: A miniszter azon kifejezésével foglalkozik, hogy mozgalmas időkben németül kell levelezni. Az újabb kor történelmére hivatkozik, melyben a legnagyobb dicsőségeket az egynyelvű hadseregek vívták. De nekünk magyaroknak különösen érdekünk, hogy az állam nyelvét használjuk. (Tetszés balfelől.) Polemizál Gromonnal s elítéli az új önkényes szállítási rendszert, különösen most, mikor a francia szállítási intendatúrák visszaélési beszenyezték a 19-ik századot.

A miniszter ezután kijelentette, hogy képeket ezentul is fog vásárolni, ha neki tetszik. Ha a miniszter a legutóbbi képviselői állérből kifolyólag csak egy kis érdeklődéssel lett volna az ügyész iránt, megtanulhatta volna, hogy képeket önhatalmulag még a kultuszminiszternek se szabad vásárolni. Vásároljon jó lovakat, meg képeket. Azt az ismeretes katonai demonstrációt pedig, mely távirati megrendelésre bizalmat szavazok a miniszternek, a miniszternek annál inkább elítéli, mert a katona szolgálati idejét nem szabad ilyen dolgokra fecsérelni. Másrészt lealacsonyítja a honvédséget az, ha belevonják a politikába szembeállítás a parlamenttel.

A Janszky-eset föllégitotta az egész nemzetet. Tisza Kálmán tapintatlan dolognak bélyegezte; mekkora sülyedés, hogy most a honvédséget vonják be a politikába. Napoleon a hadsereget bele vonta a politikába s így jutott bitorlóként a trónra. De nekünk az ilyen törekvéseket üldöznünk kell, nem szabad a honvédséget így felhasználni engednünk. Nem fogadja el a tételt. (Zajos tetszés balfelől.)

Gromon Dezső államtitkár személyes kérdésben felel Ugronnak.

Öt perc szünet.

Apponyi Albert gr.: Hogy Horváth Gyula a Csesznák napi parancsát illetőleg azt a mentelmi bizottsághoz kérte utasítani, az a dolognak kisebb oldala. Hanem sokkal több az, hogy ez a napiparancs mintegy ellentétben áll azzal az elvvel, hogy a katonának minden politikától tartózkodni kell. Ez a rendelet, mert most már a miniszter rendeletnek mondja, megsértése azon törvénynek is, mely a ház nyílt üléseiről rendelkezik. Megsértése ez a napi parancs az alkotmány egyik biztosítékának. De a legsúlyosabb szempont e rendeletben az, hogy a Ház egy részének magatartása hivatalos uton lett megbíráva. Nem foglalkozik azzal, hogy igazságos-e ez a bírálat vagy se, mert nem fogadja el a bírálat illetékességét, hanem csak konstataálja a tényét.

Kérdi a jobboldaltól, akiknek kitűnő szellemi vezérek voltak, hajlandók-e szanálni az ügyet. Ha igen, akkor nem méltó utódaik a régi kitűnő vezéreknek s akkor alkalmat fog venni ő és pártja, hogy kellő megtorlásról gondoskodjanak. (Nagy tetszés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Az ülés végén Fejérváry báró elismerte, hogy a kérdéses parancsot, a melyben a tiszteknek megiltja, hogy a honvédelmi tárca költségvetésének tárgyalásakor a képviselőházban megjelenjenek, kiadta.

(Gyalázat! kiáltja valaki a baloldaltól.) Tette pedig ezt azért, hogy a tisztek ne legyenek tanúi annak, mint támadja az ellenzék a minisztert. (Derűtlenség.)

Végül felolvastak egy német kérvényt, a melyet Ugron Gábor intézett a hadügyminiszterhez. (Kiáltások hallatszanak: Ez nem hivatalos levelezés.) Erre Ugron Gábor állott fel és megmagyarázta a kérvényt.

A tételt a többség megszavazta.

A szabadelvűpárt értekezlete.

— A városi tisztújítás ügyében —

A városi tisztújítás, illetve a jelöltek tárgyában tegnap délután népes értekezletet tartottak a szabadelvűpárti városatyák a városház nagytermében.

Hlatky Endre elnöklete alatt jelen voltak:

Bozóky Alajos, Guttman József, Bertsey György Weiszlovits Adolf, Kékuss Vidor, dr. Konrád Márk, Nyíry György, dr. Sarkadi Lajos, Rendes Vilmos, Mészáros József, Müller Salamon, Mezey Mihály, Stark Gyula, dr. Sonnenfeld Zsigmond, ifj. Rimler Károly, Papp György, Kaczián Károly, Knapp Ferencz, Mihályi Adolf, dr. Moskovits József, Farkas Izidor, Rádl Ödön, dr. Munk Béla, dr. Radó Ignác, Serdiült Bálint, Sehöpflin Agoston, Ländler Ferencz, dr. Friedländer Sámuel, Frankó Endre, dr. Váradi Zsigmond, Hoványi Géza, Ternyei Antal stb.

Az értekezlet megnyitása után Hlatky Endre elnök felsorolta azon eddig tisztviselők neveit, akiknek az állására nem pályázott más. Minden egyes nevet megéltjeneztek a jelenlévők.

Élénken megéltjeneztek Sztarill János tiszteletb. aljegyzőt is, aki egyedül pályázik a nyugdíjazás folytán megörült árvaszéki ülnöki állásra.

Hosszas vita, zajos jelenetek következtek ezután az I. alkapitányi állásnál.

Elnök jelentette, hogy az állásra, Gerő Ármint jelenlegi I. alkapitány és Limszky Ferencz megyei alszámvevő pályáztak s a kijelölő bizottság mind kettőt jelölte.

A jelenlévők szünni nem akaró éljenzéssel tüntettek Gerő Ármint mellett, úgy hogy az elnök nem tudott szóhoz jutni pár percig.

Hlatky Endre felemlítette, hogy Gerő már 12 éve van a város szolgálatában s kérészködésére úgy a főispán, mint a polgármester és főkapitány, a keringő kóza hírekkel szemben a legelősmérőbben nyilatkoztak Gerőről. Némelyeknek azért nem tetszik talán, mert igazságos tisztviselő.

Hoványi Géza indítványozza, hogy Gerő Ármint mondja ki a párt egyedüli jelöltnek.

Dr. Friedländer Sámuel nagy zajban óriási lárma közt. szól Gerő ellen. Engedjen a párt szabad folyást a bizalom nyilvánításnak az urnánál. A párt ne foglaljon állást, hanem hagyják nyílt kérdésnek a választást.

Bertsey György hivatkozik Gerő igazságos, pontos, szakavatott működésére az ipartestületnél, hol Gerő mint iparhatósági biztos működik. Pártolja Hoványi Géza indítványát.

Az összes jelenlévők, kettő kivételével elfogadták Hoványi Géza indítványát.

A II. alkapitányi állásra egyedül Papol-

czy Ferencz jelenlegi alkapitány jelöltetett s így a párt természetesen reá adja szavazatát.

A Sztarill János ülnökké választása folytán megüresedő II. oszt. fogalmazói állásra Vajnovszky Vincze, Hajduska Árpád és Kágyi Lajos jelöltettek, kik közül az első végzett jogász a másik kettő érettségi bizonyítványt nyújtott be.

Dr. Bozóky Alajos a legnagyobb dicsérrel emlékezett meg Vajnovszkyról, akit megválasztásra ajánl.

Dr. Várady Zsigmond szintén melegen hangon beszélt Vajnovszkyról, de a választást nyílt kérdésnek kívánja hagyni.

Hoványi Géza ellenkező véleményben van a választást illetőleg. A pártnak kell méltányolni Vajnovszkyt, a ki mindenképpen megérdemli a támogatást. Foglaljon mellette állást a párt.

Még többen szóltak a kérdéshez, mely után szavazattöbbséggel kimondták, hogy a párt a fogalmazói állást nyílt kérdésnek hagyja.

Végül még Hlatky Endre elnök szívére kötötte a párt-tagoknak, hogy ragaszkodjanak a párt határozatához s egyértelműleg Gerő Ármintra adják szavazataikat.

Ezzel a zajos értekezlet véget ért.

TÁJÉKOZTATO.

- Márczius 25. A vaskóh vidéki takarékszövetkezet II. közgyűlése d. u. 9 órákor.
 > 25. A rabsegélyző egyesület évi közgyűlése.
 > 25. Lövészegylet közgyűlése d. u. fél 5 órákor Mezey Mihály lakásán.
 > 26. Tisztújító városi közgyűlés d. e. 10-kor.
 > 27. A biharm. és nagyváradai nőegylet választmányi ülése d. u. 4 órákor.
 > 29. A biharmegyei népnevelési egyesület közgyűlése d. e. 11 órákor.
 > 29. Műtrágyagyár részvénytársaság közgyűlése d. e. 9 órákor.
 > 29. A biharmegyei nemzeti kaszinó egyesület évi közgyűlése d. u. 4 órákor.
 Április 12. A belényes-vidéki takarékszövetkezet közgyűlése d. e. fél 11 órákor.
 > 22-25. Fősorozás a tűzoltó őrtanyán.

UJDONSÁGOK.

* **Gyümölcsoltó Boldogasszony.** Ünnepe van a katolikus egyháznak. — Ünnepejük annak a magasztos titok kijelentésének emléket, hogy a názáreti szűz fiút szül, a ki az Isten fia lesz. Ünnepejük Megváltónk megtestesülésének kijelentését. A szeplőtelen kétséggel fogadta Gábor arkangyal kijelentését, de annak magyarázó szavai után alázattal mondá: »Ime az Ur szolgáló leánya, legyen nekem a te igéd szerint« — És az ige testté lön! Az örvendetes esemény, emléket az egyház ünnepélyes szent-misékkel ünnepli, melyeket templomokban a szokott időben tartanak meg. Az ünnepet gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepének nevezi a nép, mert ettől a naptól kezdik a gyümölcs-fák oltását.

* **Kitüntetett egyetemi tanár.** Ő felsége a király dr. Kovács József miniszteri tanácsos és budapesti egyetemi nyilvános rendes tanárnak a magyar nemességet »erdőtelek« előnévvel díjmentesen adományozta és a nemességet nevezett fivére Kovács János budapesti lakosra és törvényes utódaira is átruházta.

* **A közoktatásügyi tanács új elnöke.** A vallás és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére ő felsége dr. Beöthy Zsolt budapesti egyetemi nyilvános rendes tanárt öt évi időtartamra az országos közoktatásügyi tanács elnökévé nevezte ki.

* **Új anyakönyvvezető.** A magyar kir. belügyminiszter Biharvármegyében az oláh-szentmiklósi anyakönyvi kerületbe kinevezte anyakönyvvezető helyettesé Hrabowszky István jegyzői irnokot és őt a házassági anyakönyvvezetésének és a házasságkötésnél való működésnek jogával felruházta.

* **Választások a jogakadémián.** A nagyvárad kir. jogakadémia polgársága tegnap délelőtt 10 órákor közgyűlést tartott az akadémia első számú termében. A közgyűlésnek program szerint egyedüli tárgya a B. Papp Károly eltávózása folytán megüresedett ifjusági

elnök-állás betöltése volt, mivel azonban a közgyűlés folyamán az alelnöki és könyvtárnoki állás is megüresedett, ezeket is betöltötték. A közgyűlés elején dr. Sipos Árpád a tanárt kartól kiküldött elnök jelentette, hogy az egyedüli jelölt Nagy Zoltán III. éves, alelnök. Az ifjuság Nagy Zoltánt éljenzéssel egyhangulag elnökké választotta. A megüresedett alelnöki állást, mivel Nyíry Béla főjegyző nem fogadta el a jelöltséget Gyenge Béla főkönyvtárnokkal töltötték be, főkönyvtárnokká pedig Grósz Rezső III. éves joghallgatót választották.

* **Befult a vizesgödörbe.** Csukle Stefán p.-szuszági lakost a község mellett levő víz itatásra használt vizgyűjtő gödörben találták meghalva. A szegény ember eskóros volt s valószínűleg mikor meríteni ment a gödörhöz, rájött a betegség s beleesett a vízbe.

* **A népkert ügye.** Említettük már, hogy Busch Dávid főmérnök tervezetet dolgozott ki a Rhédeykerthet nagyaranyu kibővítésére nézve, mely által a város egy szép népkertet nyerne. A nagyvárad polgári lövészegylet, aki a Rhédeykerthet gondozza, a tárgyban márczius 25-én délután 1/25 órákor Mezey Mihály lakásán gyűlést tart.

* **Gida árverés.** Nem mindennapi dolognak volt a színhelye tegnap délelőtt a rendőrségi épület udvara. Tizennyolcz kis kecske állott összebujva az udvar közepén körülvéve egy csapat komolyszándéku és kíváncsi embertől. Ijedt mekegésüket meg megszakitotta a dob tompahangja, meg a kapitány egyhangú kérdése: először, másodsor, ki ad többet érte? Árverezték a gidákat, mert a gazdájuk marhalevél nélkül vette őket Tenkén. Reggel kobozta el Lőrinczy Gyula rendőrbiztos a nagypiacozon mind a tizennyolczat, mivel aki árulta egyről sem tudott előmutatni marhalevelet.

* **Zsebmetsző csavargó.** Olyan sokszor irunk már Fohn Dávid csavargóról, hogy bizonyosan kevesen vannak, akik nem ismerik; de Fohn Dávid azt akarja, hogy 19 éve dacára se legyen olyan ember, aki ne hallott volna róla, s azért ismét beszéltet magáról. Legujabb büntette egészen közönséges, úgy hogy Fohn ur maga resteli legjobban, ilyen esekélységért kell most jóideig ülnie. Közönséges zsebmetszés az egész, Fohn Dávid azt mondja, hogy nem is érdemes róla beszélni. Ugy történt, hogy odament Csóra Tógyer paraszt emberhez és kérte. váltana fel neki egy forintot. A paraszt készségesen fel is váltotta a forintot. Fohn Dávidnál azonban csak ürügy volt a pénzváltás, azt akarta tudni hol tartja Csóra Tógyer a pénzét; kivágta hamarosan a paraszt mellényzsebét és kilopott belőle 3 forint 60 krajczárt. A paraszt ember azonban idejekorán észrevette, hogy eltűnt a pénze és sikerült elfogatni a zsebmetszőt, Fohn Dávid már csak azért is tagadja a dolgot, mert resteli, hogy ilyen kicsiségekkel gyanúsítsák.

* **Az érettségi vizsgálatok reformja.** Az érettségi vizsgálati eljárás ügyében tegnap délután öt órákor Wlassics miniszter elnöklete alatt értekezletet tartottak, amelyen jelen voltak a minisztérium részéről Zsilinszky Mihály államtitkár, Klamarik János miniszteri tanácsos, dr. Fináczy Ernő igazgató mint előadó, továbbá dr. Alexander Bernát egyetemi tanár, dr. Cherven Flóris gimnáziumi igazgató, dr. Erődi Béla, dr. Hómann Ottó főigazgatók, dr. Kármán Mór egyetemi magántanár, László Mihály országgyűlési képviselő, Matskássy József főreáliskolai tanár, Mauritz Rezső főreáliskolai igazgató, Maywald József főgimnáziumi tanár dr. Pauler Imre egyetemi tanár, Schreter Alfréd országgyűlési képviselő és Vámosy Mihály főgimnáziumi igazgató. Az értekezletet főképp két kérdéssel foglalkozott. Az első az volt, hogy pedagógiai szempontból nem volna-e helyes, hogy az érettségi vizsgálaton s különösen szóbeli részén bizonyos feltételek mellett megadás-sék a felmentés lehetősége; a második kérdés

pedig az volt, hogy miféle más módon lehet egyszerűsíteni az érettségi eljárás alaki részét. A kérdések körül igen élénk eszmecsere folyt. Bár e felmentéseket a jelen voltak nagy része elvileg ellenezte, egy része nem idegenkedett attól, hogy oly tárgyakból, amelyek az írásbeli vizsgálaton is előfordulnak, a szóbeli alól való felmentésnek helye lehessen. Kivétel csupán csak a magyar nyelv és irodalom lenne, amely minden körülmények között minden tanulóra kötelező volna, mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgálaton. Szóba került a latin scriptum kérdése is, amelyet az értekezlet majdnem egyhangulag eltörlendőnek s illetőleg a latinból magyarra fordítással helyettesítendőnek tartott. A tárgyalásban élénk részt vett maga a miniszter is, aki ez alkalommal különösen két fontos dolgot hangsúlyozott. Az egyik az volt, hogy a felmentésnél az adminisztratív szempontok, mint indító okok teljesen ki vannak zárva s hogy a tervbe vett intézkedés csupán pedagógiai szempontból ítélendő meg. A másik, hogy mindenképpen arra kell törekedni, hogy az érettségi vizsgálat igazi rendeltetésének feleljen meg, vagyis első sorban a szellemi képességek, különösen az ítélőképesség kipuhatolására szolgáljon.

* **Szocialisták a választásokon.** A szocialisták nagy fába verik a fejszéküket, mely pedig az utóbbi időben nagyon is megcsorbult. Bejutni akarnak ugyanis a parlamentbe s vállalkozásukhoz az előkészületeket is megtették. Egyelőre — így mondják a nem éppen szerény agitátorok — csak Hódmező-Vásárhelyen és Sopronban állítanak jelölteket s biztosra veszik győzelmüket. Márczius 29-én a választásra való szervezkedés végett értekezletet tartanak.

* **Mommsen — Róma diszpolgára.** Mommsen Tivadar tudvalevőleg már hosszabb ideje tartózkodik Rómában, abban a városban, amelynek dicsőséges multját korszakalkotó munkába foglalta. Sermoneta herceg külügyminiszter most azt az eszmét vetette föl, hogy válasznak meg a nagynevű tudóst Róma diszpolgárának. Az örök város képviselőtestülete általános lelkesedéssel fogadta az eszmét és már be is adták az erre vonatkozó indítványt, amelynek egyhangú elfogadása biztosítva van.

* **Wekerle és a gentry-kaszinó.** Érdekes eset foglalkoztatja most az országos kaszinót, melynek *Wekerle* egyik igazgatója. A kegyelmes ur ugyanis a lipótvárosi kaszinóban, mely tiszteletére ünnepélyt rendezett, azt találta mondani az előtte hajlongó börziánereknek, hogy örömeit időzik körükben, mert ez a kaszinó képviseli Magyarország legintelligensebb elemét. Wekerlének ez az elszólása valahogyan tudomására jutott az országos kaszinónak, ahol nagyon megbotrántok ezen, s mint mondják, azt akarják tanácsolni Wekerlének, hogy ha szíve olyan nagyon vonzza ehhez a par excellence magyar intelligens elemhez, s ha a lipótvárosi, nem pedig az országos kaszinót tartja a magyar intelligencia képviselőjének, lépjen ki ebből s üsse fel állandó tanyáját a lipótvárosi kaszinóban, ahol azután háborítatlanul gyönyörködhetik az ősmagyarág tipikus képviselőiben. Hogy a gentry-kaszinó elnöke megfogadja-e ezt a tanácsot, vagy pedig valamiképp expiálja az országos kaszinót — ezt mind a két helyen érdeklődéssel várják.

* **Hullaégetés.** Egy németországi czég az iránt kérte a várost, hogy ingyen telken telepet rendezzen be az elhullott állatok elpusztítására. Száz foknál magasabb gőzben akarta az állati hullákat párolni s az így nyert főtt húst és levest a szegényeknek pár krért elárusítani. A mérnöki hivatal, a melynek a kérelmet véleményezés végett kiadta a tanács, nem javasolja a kérelem teljesítését, mert Nagyváradon nem volna elég elhullott állat egy ily telep fentartására. Mivel azonban az u. n. dögtemető már telve van, egy Tamás-féle állati hullaégető sürgős beszerzését ajánlja a főmérnök a városnak.

* **Névmagyarosítások.** A belügyminiszter megengedte, hogy Goldman Lipót nváradlakos a saját és Dezső nevű kiskoru fia vezetéknévét »Gon-

da-ra; — Kohn Joachim nváradlakos vezetéknévét »Kemény-re; továbbá kiskoru Goldstein Frigyes Viktor nagyváradlakos vezetéknévét »Horvát-ra változtassa.

* **Állatbiztosítás.** Pocsaj község gazdái kölcsönös állatbiztosító társulatot alakítottak egymás közt. A társulat célja, hogy a nagyobb értékű házi állatok elhullása esetén, ha a baj nem a gazda hibájából történt, kárpótlást adnak. A társulat ideiglenes elnöke Barta Imre id., jegyzője Áron János.

* **Elveszett.** Egy 120 forint értékű arany mellű, közepén nyolcz kisebb és egy nagyobb gyémánttal, elveszett. A megtaláló, ha a rendőrségnek átadja, illő jutalomban részesül.

Eltévedt levelek.

— Megtörtént. —

A sors különféle alakban üldözi a halandókat és az ember neve is magában rejtheti a fátum elmaradhatatlan következményeit.

Sokat tudna erről mondani X ur is, ki jó-módu kereskedő és szépen élt feleségével, kiben a féltékenység árnyéka sem volt, mert kitől is féltette volna hitese férjét, kinek feje már kissé kopaszodni kezdett.

De egy idő óta mégis észre vette, hogy férje elkezdte hanyagolni a »követel« és »tartozik« rovatát, ócska ruháit félreveti és mindig gavallér módon öltözködik. Sőt azt is látta, hogy őszbe vegyülő bajusza feltűnően kezd feketedni és gyér hajával igyekszik fejének kopaszágát eltakarni. Az asszony csak rázta fejét.

— Enyje, enyje öreg napjaidra megbolondultál vagy mi történt veled?

X ur pedig mondott a feleségének mindenféle badar dolgokat, hogy az embernek a külsejére is kell valamit adni, hogy reprezentálni kell stb.

Pedig nem ez volt az oka, hanem X ur neve, mely tökéletesen megegyezett egy másik ur nevével kit Y urnak akarunk hívni.

Y ur szép fiatal ember volt, kiért a nők rajongtak s így nem esodálkozhatunk rajta, hogy a postára egész esomó rózsaszínű, illatos levélke érkezett X és Y ur közös nevére, önök t. olvasók bizonyára már kitalálták, hogy a levelek Y urnak szövege és ha el árulom hogy X ur kapta meg ezeket, úgy megértik, miért lett X urból dandi. X ur eleinte furcsának kezdte találni, hogy a levelekben dus hajfürteiről és ábrándos szemeiről irnak bámulói, pedig ő eddig azt hitte, hogy haja nagyon is gyér és szemei mindenfélék, csak nem ábrándosak. De végre maga is elhitte már, annyi levelet kapott. Csak azt találta különösnek, hogy a rendezvous-knál a hölgyek feltűnően kerülnek.

De addig jár a korszak a kuthoz, míg el nem török. X ur felesége egy szép napon megtalálta a leveleket, a melyeket gondosan elrejtett férje. Természetesen heves jelenetek keletkeztek belőle és az asszony minden áron válni akart urától. X ur belátta, hogy csak őszintesége mentheti meg. Elbeszélte feleségének, hogy ő nem tudja, hanem kapja a leveleket. De az asszony nem akart hinni szavainak és elvált volna, ha ki nem derült volna az egész dolog.

Ugyanis Y ur előtt, ki már hozzá szokott, hogy a posta szállítsa neki az illatos levélkéket, feltűnt, hogy bámulói hűtlenek kezdenek lenni hozzá. Hiába nézett a tükörbe! Hegyes bajusza, minden, a mi csak arra való, hogy megnyerje a nők kegyét, ugyanaz volt. Végre tudakozódott a levélhordónál, a ki megmondta, hogy hová szokta vinni a leveleket és bejelentette X kereskedő urnál, hogy az eddig érkezett levelek csak tévedésből kerültek hozzá, mert Y ur neve ugyan az.

— Látod ártatlan vagyok, mondotta örvendezve X ur a feleségének.

— Az ám! De mégis megcsaltál volna, ha nem futottak volna előled a nők.

X ur nem szólt semmit mindezekre, hanem újra előszedte ócska ruháit, a hajfeketitőt pedig kidobta az ablakon.

Egy télkabát monológja.

— Zalogházi kép. —

Itt függök ismét fogason, fáradtan, tikkadnan, mint akit alaposan elpáholtak.

Kifújhatom végre magamat. Pihenhetek, mától holnapig itthon, holnaptól kezdve tán valamelyik zalogház dohos zugában, ylang-ylangos vagy zsiros, peccéses ködmenek között, amelyekről erősen párolog a demokrácia illata.

Ott pihennék már ma is beprésselve, ha a zalogháztulajdonos kegyesebb irántam, mint gazdám gondolta.

Reggeltől estig kuncsorogtam a zalogház előcsarnokában egy szurtosképű hordár karján, várva, hogy mikor kerül rám a sor. Sokan voltunk, természetesen ilyen várakozó állásban. Eközben a vén hordár, hol a jobb, hol a balkarjára dobált, végre kétrét hajtva legyűrt egy lóczára s hogy el ne tűnjek, rám helyezkedett egész nehezevel, hogy ropogott belé minden esontom és bordám.

Késő délután, mikor már a kassza elébe kerültem, mikor már ott álltam nyári pihenőm küszöbén, a zalogházas becsapta az orrom előtt a rácsos ajtót s mit sem adva előkelő mivoltomra, ifjúságomra, azt kiáltotta ki: majd holnap.

Tehát majd holnap! Holnap újra kezdem a zalogház előcsarnokában a kuncsorogást. Várom míg rám kerül a sor: nézem, milyen ármádiával rukkolunk be a nyári saisonra; hogy vonulnak ki a lengő bőrű, vékony pénzü überczihák a téli álom után élvezni az üde napsugaras tavaszi levegőt.

Óh ha holnap is eredménytelen lesz a kuncsorogásom: ha holnap is azzal kell hazatérnem, hogy majd holnap.

A gazdám, a hálátlan, a kit annyiszor öleltem melengető két karommal, annyiszor óvtam a megfagyás ellen az isten hidegétől, türve szelet, zimanokót — majd keresztül szurt a két szemével, mikor a hordár hazahozott, s átadott neki, úgy vágott a diván karjához, hogy ha nem posztó lett vón az apám, aligha maradok életben.

Jól van, hálátlan gazdám! Adja Isten, hogy holnap ne lássuk viszont egymást, hanem tudd meg, hogy nem fogsz örülni a bőröm árának, örülhetsz, hogy — ha bár hatvanöt forintig perel majd érettem a szabód — örülhetsz, ha öt forintig megbecsül a zalogház tulajdonos becsmérő szeme.

Ilyen a te hűséged az én sok jószágomért. Legyen! Tudom én, hogy örökre válunk holnap egymástól; tudom én, hogy nem te váltasz ki engem nyári fogságomból. Az a zöld bárcza, a melylyel holnap visum-repertumot állítanak ki felőlem a zalogházban sok kézen át vándorol még; s majd egy szegény iparos lesz az, a kit gazdámnak mondanok; hanem emlékezzél meg majd, midőn tél beálltával még überczihában dideregsz s én a szegény iparos természetén büszkén megfeszülve megyek el melletted — emlékezzél meg, hogy újra 65 frtig kell betábláztatnod magadat egy másik szabónál, hogy úgy bántál velem. Isten veled a viszontnemtalálkozás reménye alatt, — isten veled.

Mencsikoff.

*

A fenti monológot azon lapunkhoz nagy számmal érkező levelek közül közöljük, a melyekben a bucsuzó téli kabátok keservüket zengetik el.

Ajánljuk a monologizáló téli kabátokat Singer és Wolfner monolog-monopolium czégének. Sok monológot tudnak ezek a nyári álomra szenderülő lények — de hát azok iránt érzéketlenek a prózai lelkű zalogháztulajdonosok — a monológ-irodalom föllendülésének véghetetlen hátrányára.

EGYLET.

A nőegylet ülése. A »Biharmegyei és nagyváradai nőegylet« választmányi tagjai és védő hölgyei március 27-ik napján d. u. 4. órakor özv. báró Gerliczy Félixné, elnöknő lakásán ülést tartanak.

Irodalom és művészet.

Az írás mesterségéről.

II.

Gondoljuk csak meg, hogy az írás nem csupán azon apró mozaikszerű jelekből áll, melyek a toll nyomaiban a papíron maradnak; hogy ez csupán ieste az írásnak, — lelke a gondolat, melyet a jegyek kifejezésre juttatnak.

A kik az írásjegyek külső alakját utánzóva, naphosszat görnyedeznek az író asztal mellett, a másolók lelketlen foglalkozást üznek; ők nem is mesterei az írásnak, csupán martyrjai. Igazi írásmesterek csak azok, kik az emberben rejlő isteni szikrának, a gondolatnak adnak testet az írás jegyeiben. És az ilyen írás az emberi műveletek legmagasztosabbja.

Nem lesz talán érdektelen bepillantásunk néhány igazi írásmester műhelyébe, meglesnünk az írás születését.

Goethe szép képekkel, szobrokkal ékíti dolgozó szobáját. Ablakát, íróasztalát telerakja virággal. . . Elmereng a körülötte levő szép és kedves tárgyakon. . . Szívében magasztos érzelmek kelnek. . . Titkos vágyak árjából hullámok tornyosulnak feszülő mellében. . . A virágok kábitó illatában behunytt szemekkel repül lelke az Olymp szédítő magaslatára. . . Aztán szerzeg a toll s megszületnek hallhatatlan művei.

A nagy Napoleon nyugodtan üldögél szobájában. Titkárával beszélget, énekel; szokása szerint karosszékeinek támláját faragcsálja — — aztán egyszerre föleszmél, — — hirtelen rendeleteket, terveket ír vagy mond tollba — és ezek a pillanatok megfélemlítik, megrázkódtatják Európát.

Rousseau soká gondolkodik, míg valamit leír; a leírottat még azután is folytonosan javíttatja; ezt bizonyítják áthuzogatott s össze-vissza írkált kéziratok is.

Jean Paul és Heine apró papírszeletekkel alkotják össze pompás műveiket.

Dickens egy jó tükröt helyez el íróasztalával szemben s tollal kezében a legszélsőbb lelkiállapotoknak megfelelően mozgatja arczizmait; röviden szólva a legváltozatosabb arczfintorítások képét veti a tükörbe. E tükörképet azután gondosan tanulmányozza, fürkészi s azoközben kelnek életre merész, világgraszáló művei. (Egyszer egy hozzátartozója munkája közben rányitotta az ajtót s a torzarcokat megpillantva, rémülten futott ki; azt hitte, megboldult a mester, holott csak az általa megszokott módon folytatta írásmesterségét.)

Schiller pezsgőben keresi az ihletet és írásközben hideg lábfürdőt vesz. Montagne egy vén toronyba zárkózik, hogy teljes nyugalomban írhasssa le a szárnyra bocsátott gondolatot.

Bossuet hideg szobában meleg ruhával begöngyölt fejével ír.

Malesherbesnek egyetlen stanza megírásához 50—60 iv papíros kell, Lope de Vega legnagyobb könnyűséggel megír egy nap alatt ezer verset. Newton sokáig elmélkedik — — lelki szemével minden oldalról vizsgálja tárgyát s csak ha lassankint előmlik rajta a teljes tiszta fény, akkor ír föltartóztatlanul.

Verne Gyula néha évekig gyűjtögeti az anyagot és sohasem kezd egy könyv írásához, a nélkül, hogy ne tudná, mi lesz a közepén, mi lesz a végén. Előbb vázlatban ír, aztán készíti a fejezeteket, előbb mindent ezerzével ír, aztán tintával írja le, miközben sokszor egészen újjá alakítja művét.

Zola úgy ír — ő maga mondja — mint a hogy más eszik, iszik, alszik. Természeti szükség neki az írás, mely nélkül egy nap se tud meglenni. Mindig van kedve írni, de mielőtt hozzáfog, előbb nagy tanulmányokat tesz, adatokat, okmányokat, könyveket gyűjt, utazik, szakértőkkel beszél. S ha már a leírandó esemény minden részlete körvonalakban alakul

agyában, akkor az írás fizikai munkája már kevés fáradságába kerül.

Flaubert úgy szólván minden szavát kiesszeli, elgondolja, meghányja-veti, mielőtt leírja. És az írás munkája közben is egy-egy mondaton elbibelődik néha napokig. Ennek az aggodalmas, önkinzó munkának néhány oly korrekt regény az eredménye, mely páratlan a világirodalomban. És a munka verejtéke sem látszik meg rajtuk.

Hasonlóképpen Tolstoj is a leggondosabb módon kidolgozza művének minden sorát; sőt a legegyszerűbb levélnek a megírása is néha oly nehezebbre esik, hogy ötször-hatszor is át kell azt írnia. »Könnyedén csak akkor írok — mondja ő — ha az írás procezzusáról teljesen megelégedtem és gondolataimnak engedem át magamat.«

Az öreg Dumas nemesak egész nagy szellemével, hanem összes érzelmeivel s idegeivel dolgozik nagy karos székében ülve a legtejsőbb házi pongyolában. Egyszer munkája közben váratlanul betoppan hozzá egy jó barátja s Dumast könyezve találja.

»Az Istenért, Sándor, mi bajod?« — kérdi tőle ijedten.

»Hadd el barátom — felel az könyeit száritva — a hősnőmet éppen most végeztem ki, annak a sorsát siratom.«

Jókai egyszerre két regényt ír s egy ülőhelyben ma, 71 éves korában is megír két nyomtatott ívet. Igaz, hogy fötletei már föl vannak jegyezve, alakjai előre kirajzolva, hanem azért írásközben is folytonosan költ és sokszor önmagát is meglepi a fordulatok, melyek a friss munka folyamán teremnek.

Szigligeti gondolatában már élnek művének a szereplői; az áliaiak végbemenendő esemény minden részletében le van már bonyolítva, mikor a leírásra kerül sor. S mert Szigligeti bírja a beszéd művészetét, a rögzítést már könnyedén folyik. Rendesen föl s jár tollal kezében, meg-megáll magas íróasztala előtt, így ír. Ülve nem tud írni, csak a pihenés perceiben használja kényelmes karos székét.

Petőfinek nem természete az előre megfontolt, töprengő írás. Hirtelen jönnek ötletei s azonnal kész a munka. Sokszor éjjel lepi meg az inspiráció, gyertyát gyújt s a falra írja újszülött költeményeit; vagy ha katonai örölmáson van éppen: a fakönyvegre.

Endrődinek a Schiller módszerét pártolja, de a hideg lábfürdőt elengedi.

Csiky G. naphosszat előgyeleg a főváros utcáin, belát az üzletekbe, meghallgatja a járókelők beszédeit, aztán hazasiet, — a menyire nehézkes alakja engedi — s megszületnek élettől duzzadó alakjai.

Különbösen ma már panaszképpen emlegetik, hogy a régiebb írók többet irtak a képzeletből, az újabbak az életből merítenek, mi sok ábrándtól, illuziótól, sok magasabb, lélekűdítő élvezettől fosztja meg az olvasó közönséget — de már erről maga az írásmesterség nem tehet.

Illő lesz talán arról is megemlékezni, hogyan ír a nagy közönség, a mindennapi ember? (Szerencsére ezek közül nem sok ir verset vagy beszélt, hanem ügyiratot, leginkább levelet, de legöbbször kell írnia.) Hát a legtöbb a tollat rágyja és betintázza a kezét, sok 2—3 papírost is telerajzol soha nem látott ákom-bákomokkal, míg alakot ölt a gondolat; a hányan vagyunk, annyiféleképpen pózolunk az írásnál. Legöbbször pedig egyáltalában nem szeret írni. Ferencz császárral tart, hogy »az írás ha nem is megbélyegző munka éppen, de olyas valami, a mi jónevelésű emberhez nem illő.« Pedig ma már az országok művelődési fokát többé nem a szappanfogyasztás aránya, hanem az írni-olvasni tudók százaléka határozza meg.

Szerencse, hogy a népszámlálás adatai közé nem veszik fel az egyes országokban előforduló helyesírási hibákat, mert akkor csillagászati számokra bukkannának.

Nehéz is némely nyelvnek az ortográfiája, pl. a német másképp ír és másképp beszél (majd azt mondtam: másképp érez). A német és angol írás megtartotta a nyelv régi formáit (hisztórikus írás) ezerféle szabály köti az írást és sok fejtörést okozhat a gondolat rögzítése. Azt mondják, ha egy német gyermek meg akarja

tanulni anyanyelvén e helyes írást — még ha az abc-ét mézeskalácsban süttötték is ki neki — 1300 tanórát kell vennie, az angolnak 2306-ot.

A németek sürgetik is a helyesírás reformját, egyszerűsítését, de hála a német csökönyösségnek, lassan halad az s nagy hátrányára van a német, művek könnyedségének, rövidségének.

A magyar írás majdnem egészen fonetikus (hangírás) úgy kell kiírni a szót, a hogyan kimondjuk és mégis mily gyakori nálunk a helyesírási hiba!

Főleg a nőket szeretik vádolni azzal, hogy nem tudnak helyesen írni, azt mondják »látás által szerezzük meg a szavaknak helyes képeit«, a nők egymással leveleznek, egymástól tanulják meg a helyesírási hibákat. Engedjék meg, uraim, hogy ezt ünnepelesen rágalomnak jelenthessem ki. A hölgyeket pedig azzal vigasztalhatom, hogy a nagy Frigyes Vilmos és a még nagyobb Napoleon sem tudtak soha helyesen írni.

Annyit azonban el kell ismernünk, hogy a nők kezevonása általában elüt a férfiakétól. A női írás minden gyakorlat mellett megtartja finomabb vonásait. A férfi-írás, bármily gyakorlatlan, erőteljesebb vonású. Ha a női apró, gömbölyű betűkből a grafologus a háziasság iránt való érzékre, csendes örömeik iránt való fogékonyságra következtet: nem is végzett nagyon fejlődő munkát.

Az is természetes, hogy a társadalmi állás, foglalkozás, valamint a kor rányomja bélyegét az egyén írására. Kiirt írása van az állandóan írással foglalkozóknak. De másként ír az újságíró, másként a szakíró. És nevezetes, hogy ugyanazon szakbeli írók kezevonása között hasonlóság állapítható meg akkor is, ha azok távol élnek egymástól és soha nem érintkeztek.

Például a teologusoknak, megfigyelés szerint, többnyire apró, nagyon szolid, határozott s olvasható írásuk van. Egymásközt a többihez képest hasonló írásuk van az orvosoknak, jogászoknak, filologusoknak stb. Jellemző írásuk van a kereskedőknek is. Az iparos fejletlen, gyakorlatlan kezevonásokkal bír. A napszámok, ki gyermekora óta a nevét is alig írta alá, az iskolás gyermek kezevonásaival ír; látszik írásán, hogy az írás pillanatában emlékezetéből böngészni nagynehezen a betűk alakjait.

A grafologia azonban nemcsak a foglalkozást, hanem az egész belső embert, az ember szellemi és erkölcsi tulajdonságait is felismerhetni véli annak kezevonásaiból. Kiindul pedig a következőkből;

A test magán viseli a lélek képét. A lélek, a jellem tükröződik a test mozgásaiban is. Mások a sangvinikus ember mozdulatai, mások a melankólikus emberéi. Az ostoba ember a kalapját is másként emeli mint az okos.

Tökéletes szervezeténél fogva a kéznek s ujjaknak mozgása különösen jelentős, az írás pedig ezen mozgások eredménye. Föltéve tehát, hogy az ember természetes, nyugodt hangulatban ír: kezeinek mozgása egyéniségének bélyegét nyomja munkájára; ekként van, hogy a kezevonásból méltán következtethetünk az egyén lelkületére, jellemére.

Valamint nincs két egyenlő emberi arcz, két egyenlő kezevonás sem lehet. Egyenlő testszervezet mellett minden emberben van valami sajátos egyéni, éppen úgy mindenikünknek van jellemző egyéni kezevonása. Innen van, hogy a szakértő a legnagyobb gonddal készíti utánoztatót is fel tudja ismerni; a hamisító utánozhatja ügyességgel a külső jeleket, de az egyéni sajátoságot nem.

Hogy valóban egyéni jelleme idomítja az ember kezevonását, abból a tényből is következtethető, hogy ugyanazon iskola növendékei egy szabály szerint, egy embertől tanulják meg az írást s jellemük, egyéniségük fejlődése után az életben mindeniknek másképp alakul az írása.

Más vonásokat ír a kézmozdulat, ha szidunk valakit, mást ha testvéreleg vigasztalunk. Viszont az írásból kiolvashatjuk, hogy az író nyugodt volt-e, vagy izgatott, mikor irt; hogy szolid természete van-e, vagy heves; erős jelleme van-e, vagy ingadozó; szereti-e a rendet, vagy rendtelenséghez van hajlandósága.

A különböző írásokból azután így következtet a grafológia:

Apró betűk rendszeren békeszeretetről tanuskodnak. Ha az apró írás egyszerű is, akkor magába vonult, egyszerű egyéniségről is.

Ha az írás közép nagyságú; jelzi, hogy írója középutat tart a kényelemszeretet s élénk vállalkozási szellem között.

Apró, mérsékelt ékítésekkel ellátott írás művészi érzékre vall.

Határozott, tulnagyon vonású írás vállalkozó szellemet, bátorságot, merészséget, hódításvágyat jelent, sokszor kegyetlenkedő, vérengző természetet. (Marat írása.)

Ha az apró írás betűi egyenesen állók, akkor a regényes, rendkívüli iránt való elszármításra következtethetünk. (Walter Scott.)

Bármily nagyságú, visszahajló írásról élces, gunyos természetű emberre következtethetünk, sokszor többé-kevésbé gonosz hajlamúra is.

Álló írás, melynek betűi rendetlenül ideoda hanyóvák, határozottan gunyolódó emberre vall.

Különálló, kicsikornyózott betűk rávallanak a vakmerő gigerlőre, vagy a fényűző delnőre.

Tisztátalan, hanyagul odavetett, gömbölyű betűjű írásból biztosan következtethető, hogy írójuk elhanyagolja külsejét, nincs érzéke a tisztaság iránt s nem törődik a mások véleményével.

Rendszeren, gondosan, tisztán irt gömbölyű betűk mutatják, hogy írójuk bensőleg elégedett, nem szereti a kalandokat és az utazást.

Gömbölyű mesterkelt betűk mutatják, hogy írójuk több súlyt fektet a látszatra, mint a lényegre.

Vastag írás szép és művészi érzék hiányát jelenti, nagyon vékony írás, kicsinyeskedő, szőrszálhasogató, nagy tettek képtelen egyént.

Tömör írás, itt-ott rövidítésekkel a szellem elevenségére, gondolatbőségre vall; sokszor azonban meggondolatlanságra is.

Megnyujtott betűk komoly meggondolásról, lassúságról tanuskodnak; sűrű sorok pedig házias, takarékos szellemről; ellenben ritka, széles sorok bizonyítják, hogy írójuk a pénzzel s idővel sem bánik takarékosan, épp úgy, mint a papirossal.

Csinos, tiszta írás rendszeretetre, testi és lelki tisztaságra vall.

Ingadozó, félénk vonások elárulják, hogy írójuk az életben is félénk, ingadozó s nagyobb társaságban nem érzi jól magát, meg aztán szerény, minek folytán tehetségeinek nem tud érvényt szerezni. Az írás bizonytalansága azonban sokszor az aggkor következménye csupán.

Rendszeren nagyobb nagyságú, könnyen folyó írás gazdag képzeletről, a pusztá valóság megvetéséről, a fenséges és az ábránd szeretetéről tanuskodik.

Nagy befolyással van valamely írás megítélésénél az összbnyomásnak, melyet annak áttekintése bennünk kelt. Azvnnal egy nyugodt, határozott, vagy bizonytalan, züllött jellem képzete kél bennünk; egy nemes, előkelő, szellemes, vagy egy közönséges, korlátolt, alacsony egyéniségé. Ez általános benyomás után bocsátkozhatunk a részletek magyarázatába s e részletek vagy megerősítenek bennünket első ítéletünkben, vagy gyengítik az összbnyomást. Ezért biztosabban ítéltethetünk nagyobb terjedelmű írásból. Az aláírásból pedig nem következtethetünk.

A sorok görbesége nem oly lényeges, mint az egyes szavak görbesége. Ez elárulja, hogy a gondolat tulszárnyalta az írást, hogy az író heves kedélyű; gyorsan, sokszor elhamarkodva dolgozik. Alakjuk, nagyságuk s helyzetükben egyenlőtlen betűk zavart kedélyállapotot árulnak el, a mikor az író nem tud uralkodni kezének mozgása felett.

És tessék elképzelni, mit mond a grafologus a női írásról: a nőknél kevésbé lehet a kézvonásról következtetni, részint mert az változik szeszélyük, állapotuk és körülményeik szerint, részint mert keveset írnak, (kivételesen a női írók kézvonásával). A férfi következetesebb mindenben; mozdulataiban, kifejezésekben s kézvonásában is egész lelke tükröződik. A nő lénye rejtély, kézvonása is rejtély. A grafológia nagyképű okoskodásaival szem-

ben egy jeles írónak azt mondja, hogy »a kézírás nem jellemzi a belső embert, mert csak külső ügyesség vagy ügyetlenség. Vannak, a kik — mert szemök és kezők jó — nagyon biztosan tudnak czélba löni, a nélkül, hogy akár gondolkodásukban, akár cselekvésükben czéltudatosságra tudnának jutni.« És mégis az ő malmára látszik hajtani a vizet dr. Kraft-Ebing is, a kinek elméletét csak most a Pulszky Károly betegsége alkalmából is felelevenítették a lapok. Azt mondja u. i. hogy »korai és nagyon fontos jele a hűdéses butaságnak a betegeknek megváltozott írása. Ezek az írászavarok mindig nagyon fontos jelek a betegség alakját, javulását vagy rosszabbodását illetőleg.«

Hát az igaz, hogy sok babonáságot elkövetnek a grafologusok és következtetések közben sokszor eszébe jut az embernek az a böles álomfejtés, hogy: »Álomban libapacsnyét enni nagyon jó,« de mert az írás önkéntes, öntudatos kézművészet eredménye, mégis van valami jogosultsága a kézvonásból való következtetéseknek.

Annyi bizonyos, hogy sokkal jogosabban következtethetünk a belső emberre az írás tartalmáról. A mint az arczkifejezést sokszor a véletlen vagy szokás, mindig a nevelés és a körülmények befolyásolják, szabályozzák: épp úgy a véletlen, a kézfejlődés, a gyakorlás vagy a nevelés alakíthatja a kézvonást s abból vont ítéletünk könnyen téves lehet. Sokszor azonban a tartalomról vont következtetés is csalódásokat hozhat. Sokszor, az írásnál — épp úgy, mint társalgás közben — a szavak a gondolatnak, a valóságos embernek elpalástolására szolgálnak; de valaminek beszélgetés közben az ügyes lélek buvár az arczról olvas: olvasás közben olvashat a sorok között.

Akarmely kevésbé komolyan veszi is korunk a grafológiát, annál jobban fölkarolja általában a kézírásokat s ez mindenestre grafologiai hajlamokra mutat. Főleg az aláírásokat gyűjtjük szenvedélyesen s alkalmazzuk azokat a körülöttünk levő tárgyakon, a könyvekben, a lapokban s százával a kirándulási helyeken, hol azzal kiki emléket állít önmagának. Egész lázba hozott minket e divat, mint a Kneipp-kura. Az előtt csak az alapkövekbe rejtettünk kéziratot, vagy a fiatal leányok egymás emlékkönyvébe írtunk sajátkezűleg verseket: ma autografia vagy fotocinkografia utánzat mindenfelé. Jubileum alkalmára összegyűjtjük százával a sajátkezű aláírásokat, emlékkönyveinknek is ezek legbecesebb ékességei. Egy bihari urnő asztalfutót varr, minden érkező vendég ráírja a palyolat vászonra ezerúzával nevét s az urnő belevarja a fétőba a sajátkezű vonásokat. Az előtt főuri nőink festményekkel ékesíték drága legyezőiket, ma minél több aláírás ékíti azt (félő hogy maholnap a ruhákon muffokon is hordozni fogják.)

Intézetek, hercegek, királyok szalonjaiban s a muzeumokban és igen nagy becsült az autografia gyűjtemények. *

És milyen különböző értékűek ezek az aláírások. Egy napszamos felírja nevét — nem adnak érte semmit. Egy bankigazgató ír — ezreket. Königsvarter ír — megér egy milliót.

A mai nap áramlatának felelne meg, ha nem a híres, de n pénzes emberek aláírását gyűjtendők. Esetleg ki is fizetné magát.)

De nemcsak a realis élet karolja fel ma az írásmesterséget. Szerepel az a költészetben is. A német költő Norvégiai bérezeiről letépi a legmagasabb fenyőt, meggyújtja és lángbetűkkel az égre »Ágnes szerettek.«

És a mi kedves Pósa Lajosunk nem az írás apothoisipát írta meg »Vallomás«-ában?

»Beirtam nevedet
Százszor a homokba;
A szél eltörülte,
Az eső elmosta.

Beirtam nevedet
Egyszer a szívembe;
Vihar se tépi ki,
Tenger se mossa le.«

Valóban nem csoda, sőt méltó a korhoz, hogy az írásmesterség, nevezetesen a kézírás

* A világ legnagyobb ilyen gyűjteménye a párizsi nemzeti könyvtár birtokában van, mely több százezer jeles férfi kézírását tartalmazza. Nagy gyűjteménye van az angol Britzhmuzeum is.

ilyen széleskörű, sokoldalú fölkarolásban részvél. Nincs is találmány, mely olyan fenomenális pályafutást végzett, mint ez.

A régi Egyiptomban a böles Thoth táblájára néhány alakot vont ivóresszőjével. A jeleket szárnyaikra vették századok, ezredek. Elvették Phönícia partjaira Cyprusra, Krétára, Itáliába, el az Atlanti Óceánhoz, a Herkules oszlopain át az egész világba, s a mai ember is, kit annyi csodálatos látomány kápráztat, bámullattal telik ez igénytelen mozaikfesték látára, a mit írásnak nevezünk, mely első pillanatra felvilágosít, minden Röntgen sugárnál jobban láthatóvá teszi az emberi gondolatot: Rajta nyugszik az emberi emlékezet, az emberi emlékezet, az emberi nem öntudata. Nehány mozgékony betű megváltoztatta a világot. Eszköze lett egy Arctoteles Shakespeare, Goethe, Voltaire, Szécheny gondolatainak. Nekik köszönhetjük, hogy a mult kimagasló szellemei ma is világítanak.

Egy félvilág írja, nyomja, olvassa ma ama jeleket naponta milliószor. 5200 papirgyár van a világon és éjtelen-nappal dolgozva sem tudnak annyi papírost gyártani, hogy az emberek tele ne írják.

Az írás hatalma nagy és hatalma örök is. Nincs az a mesterség, a technikának az a vívmánya, mely hejéből valaha kiszorítsa.

Ha majd a villamos erő fölment bennünket minden kézimunkától; ha rossz eselégeinket mind helyettesíthetjük könnyen közölhető gépekkel; ha nemesak távolhalló, távolbeszélő, távollátó, hanem esetleg távolérző készülékeket is feltalálnak: az kézírásnak akkor is megmarad jelentősége. A gyermek akkor is saját, ügyetlen vonásaival írja meg édes anyjának a névnapi üdvözlőt; az ifju dobogó szívvel, reszkető kezekkel akkor is önkézüleg írja kedvesének a szerelmes levelet.

REGENY-CSARNOK.

R O C C O .

Írta: Arda Trüd.

2

Fordította: Bárcziházi Bárczy Margit.

— Jól van kicsikém, ha ez neked örömet okoz Jeanette tulböldög lesz, ha ismét magánál lathat, De most azonnal töröld meg szemeidet, légy ismét vig. Nem engedhetem, hogy kis madárkám, elengedje, lecsügessze szárnyait. S Marion valóban nem csüggeszté le szárnyait. Az ajtón kiténczolva uszálya egy aranyozott tabouretbe akadt s feldöntötte a közelben álló s apróságokkal telt asztalkát — de Rosières örökösűje ezzel édes keveset törődött. Előhívta komornáját, s becsomagoltatott véle, a nagy útra. Egész este oly pajkos volt, hogy a nagymama alig bírt védekezni kegyetlen kedveskedése ellen.

Nyugodtan és elégedetten bucsuzott immár este a hercegnő unokájától.

II.

Jeanna a bérlő feleség, a mezőn állott közel az ut széléhez. Egyik kezét csipőjére tevél, míg a másikkal szemeit fődé a nap ellen, s ezalatt folyton a kastélyba vezető fason függött tekintetével.

— Sainte Vierge, la vilé — c'est Mam zelle . . . eh ! eh !

Jeannette ! — kiáltá minden erejéből, mialatt nagyokat lépve sietett előre a harmatos fűvön. Kiáltásaira egy piros pozsgás erőteljes leányka szaladt elő az udvarból, s fűrgébb lévén anyjánál, gyorsan utól érte az érkezőket.

A fogat megállott. Brie-la-Meizei Marion grófnő kiszállott, s megölelte Jeanette-ot. Aztán pedig összefogva ruháját, a száraz árkon át a nedves mezőre ugrott, egyenest Jeane karjai közé. — Bonjour nourrice.

Me volia — tudod nálad maradok ! Ma is holnap is de még ezután is ! Quel bonheur ! —

Jeannette és Marion tejestestvérek voltak. Marion születésekor veszté el anyját, s Jeanne volt az, ki úgy ápolta, dédelgette és szeretete Mariont, mint saját gyermekét, valódi testvért nyert benne leánya számára.

Egy órával később Marion kölcsönzött paraszt ruhákban lépett ki az ajtón kezében teljes kannát tartva, oly vigan és pajzánul visel-

kedve, mint egy szün idejét élvező iskolás gyermek. A napot vidám tréfákkal és játszi mezei munkával tölté. Korán tért nyugalomra, de még azután sokáig társalgott együtt a két lány, közös kamrácskájukban.

Midőn Marion másnap felébredt, Jeannette már régen a mezőn dolgozott, anyjával.

A kis grófnő maga öltöztött fel; minden segítség nélkül.

Fejére kendőt kötött, mely a reggeli naptól óvja, lábait idomtalanfa cipőbe csuszátatá s így felszerelve, csoszogó léptekkel haladt át az udvaron, s le a mezei uton, szemeivel Jeanne és Jeannette nyomát kutatva.

Hajával s göndör fürteivel, melyek vállaira hullottak a reggeli szellő játszadozott, a rövid szoknyácska meg épen jól állott neki, karjai pedig fehérségben vetekedtek a kiterített vászonnal. Amint így boldogan kandikált az üde reggeli természetbe, oly bájos volt, hogy az arramenő mánás lovas nem állhatta meg, hogy egy egész fölösleges kérdést ne kiáltson oda neki:

— Állj meg egy szóra, szép gyermekem, ezen ut Chataeu Rosiérésba vezet — nemde?

— Ugy van uram. Felelé Marion, titkon nevetve magában. Ha tudnád kit szólítasz meg itt csak úgy sans facon! gondolá.

A lovas egészen az árok szélére lovagolva kérdé:

— S megmondhatnád nekem ma belle enfant, ha vajjon oda haza van a hercegnő?

— Ugyan hol lenne? Persze, hogy oda haza van.

— Vannak a kastélynak jelenleg vendégei? kérdezte továbbá az idegen.

— Vendégek? Óh dehogy... azaz — remélem nincsenek.

— És miért reméled ezt? Talán kifogásod volna ellene?

— O — csak egyetlen egy ellen van kifogásom?

— S ez az egy — ugyan mit vétett a szegény?

— Mit? Semmit. Csakhogy... nos a kis-asszony nem szenvedheti. Tudniillik ezen egy neki unokatestvére és fővárosi lakos.

— Mért nem szenvedheti?

— Nos — mert hozzá kell mennie.

— Kell?

— Na persze, mert ha egyszer hozzá megy, ezt azért teszi mert muszáj. De ő ki nem állhatja.

Persze, persze. Qui vivra, verra. Isten ved, szép gyermekem. S kabátjáról kis esokrot oldva le az árkon át feléje nyujtá. E mellett oly furesán nézett rá. Még senkisémet tekintett így szemébe, oly kérőn és parancsolóan. Érezte mint pirul el, szemeit pedig féltéken sűté le. Egyetlen szóval vagy tekintettel sem köszönté az ajándékozónak.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A függetlenségi és a földművelésügyi budget.

Budapest, márcz. 24. (Saj. tud. táv.)
A függetlenségipárt mindkét része pártértekezletet tartott ma, melynek egyedüli tárgya a párt állásának megbeszélése volt a földművelésügyi budget tárgyalásával szemben. Az értekezlet mind két részben kimondotta, hogy a budgetet elfogadják.

Öngyilkos hírlapíró.

Budapest, márcz. 24. (Saj. tud. táv.)
Láncz-Hornyák Viktor hírlapíró, ki öngyilkossági kísérletet követett el és most a Rókus kórházban fekszik, kissé jobban van. Az orvosok véleménye szerint, ha agyhártyagyulladás nem áll be, úgy megmenthető.

Az államvasuti alkalmazottak öröme.

Budapest, márcz. 24. (Saj. tud. táv.)
A magyar államvasutak alkalmazottainak nagy az öröme. A kereskedelmi miniszter elrendelte, hogy május elsejétől kezdve előleges havi részletekben kapják a fizetésüket ők is, mint a többi állami és megyei alkalmazottak.

Közgazdaság.

Alföldi birtokok és a szeszgyártás.

IV.

Hasonló helyzetben vagyunk a szeszgyártás ipar másik mellékterményével a trágyával is, a míg ugyanis a speculatio a nagyszeszgyárak hizlaló telepein nyert nagymennyiségű trágyát, költséges eszközökkel eredetiségéből ki nem vetkőztette, addig azt azon birtokosok, akik ily gyárak közelében laktak, elég jutányos áron szerezhették meg, úgy, hogy az a magyar birtokos osztály előnyére az országban maradhatott, s bár korántsem állítható, hogy azon trágyamennyiség a nemzetvagyon javára kellőleg értékesült, mert ezt is kizárta a trágyának mint szemétnak okszerűtlen kezelése, mégis legalább részben a magyar föld gazdagítására szolgált. Sajnos, hogy ez a régiben nem maradhatott, ma a szeszgyári trágya szárítva és pulverizálva hozatik forgalomba, de ezen műveletek által egyuttal meg is drágult annyira, hogy mezőgazdasági terményeinknek normális árai mellett, hazánkban jövedelmezőleg nem használható. A kérdéses nagy mennyiségű istálló trágya nem ottan termeltetik ahol termeltetnie kellene, meglévő nagyszeszgyárunk versenye azt nem engedi, de nem is ott fogyasztatik el, ahol annak elfogyasztódnia kellene, ezt nem engedi ismét az élelmes reclám, amely ez anyagra felhívta előrehaladottabb államok gazdáinak figyelmét, kik azon szerencsés helyzetben vannak, hogy még ily költséges — helyesebben mondva — belértékéhez képest drága talajtápanyagpótló szerrel is képesek haszonnal termelni.

A nagyszeszgyárnak még egy kevésbé méltatott járnyoldaláról is le kell rántanom a leplet, nevezetesen azon körülményről, hogy állattenyésztésünk nem kis hátrányára — a nyár idején pénztelen, megszorult, szegénygazdákat nemcsak a fölös, de a nélkülözhetlen takarmánynak is eladására szoktatta.

Fentiek folytán úgy hiszem, hogy minden kétséget kizárólag sikerült kimutatnom, hogy a nagyszeszgyár hazánkban, habár mindaddig amíg a gazdasági szeszgyárak kellő számra fel nem szaporodnak, hízagpótló marad is, de nem gyakorol nemzetvagyonunkra távolról sem oly kedvező befolyást, a mint annak sarokba szorultával egy erős mezőgazdasági szeszgyár gyakorolni fog.

A nagyszeszgyár mai szervezetében hivatását hazánkban már betöltötte, a jövőben csak a finomítás és a szaporodó cukorgyárak szörpjének feldolgozása lehet feladata oda kell tehát kormányunk törekvésének hatni, hogy a gazdasági szeszgyárak szaporodhassanak és annak arányában a nagyszeszgyár jogos jövője terére szoruljon vissza; — a kormánynek egy anyagi irányu intézkedése sem tenne mezőgazdaságunknak annyi jót, mint az, mely ezen átmenetet biztosítaná.

A gazdasági szeszgyárak mai helyzete nem épen rózsás, nem szándékom azt részletesen kimutatni, s csak ismétlem az okokat, melyek elsője, hogy az évenként termelni engedett szesz-

mennyiség nincsen egészen helyes arányban a fogyasztási kivitellel, egy másik ok pedig, hogy az adókedvezmény a nagyszeszgyárhoz képest nincsen arányban amannak termelési költség többletével. — Nem a szeszadó magas, hisz a szesz magasabb adót is elbir, csak ne legyen magas a termelési contingens, s legyen helyes a kedvezmény aránya.

Csaknem általánosan elterjedett a nézet, hogy gazdasági szeszgyárak csakis ottan prosperálhatnak, ahol nyersanyagának a burgonya jól megterem, ez azonban nem egészen helyes. Nem lehet bár tagadni, hogy azon gazdaságok, melyek jó keményítődus burgonyát termelni képesek, területre viszonyított szesznyeremény tekintetében más gazdaságokhoz képest, melyek p. tengerit kénytelenítettnek szeszszé feldolgozni, némi előnyben lesznek, de viszont utóbbiaknak is lesz oly előnyük, a melyet a burgonya-szeszgyárak nem élvezhetnek, nevezetesen az egész éven át tartó üzem.

Egy példa minden esetre világosabban kifejti a különbséget, mely párhuzamba vonja a lazább talaju burgonya termő s a kötött talaju alföldi gazdaságokat, ahol ismét a tengeri nemcsak nagyban termeltetik, de nagyon szépen terem is.

Előbbi gazdaságokban átlagban felvehető holdanként 70 q. burgonya termés 18% keményítő tartalomnak, tehát 1 holdra 1260 kgr. keményítő, utóbbiakban 15 q. tengeri termés 68% keményítő és cukortartalommal, mely is 1020 kgr. keményítőnek felel meg, viszont azonban a tengerinek termelési költsége ismét valamivel alacsonyabb mint a burgonyáé, s moslékja magasabb értékű. S ha figyelembe vesszük, hogy a burgonya szeszgyárak üzeme csak 4—8 hónapra szokott terjedni, amíg a tengerit feldolgozó gazdasági szeszgyárak állandó üzemre rendeztetnének be, úgy bátran állítható, miszerint lényeges különbség területre viszonyítva a burgonya és tengeriszeszgyártás között nincsen s hogy az alföldi gazdaságokban a szeszfőzés épen oly előnyvel eszközölhető, mint a burgonyatermő vidékek gazdaságaiban.

S mert az egyoldatu termelés folytán az alföldi gazdaságokat valóban fenyegeti a kimerülés veszélye, itt a szeszgyártás felkarolása annál is inkább kívánatos, mert annak révén a marhatenyésztés nagyobb mérvű méltatása is bizvást várható, mert általa az alföldi gazdaságok nehéz takarmány kérdése is könnyebben válik megoldhatóvá.

Pókay Dezső.

A sertésvágóhid ügye.

A napokban egy életrevaló eszme lett megpendítve abban a felterjesztésben, amelyet városunk vágóhídi felügyelője terjesztett a tanács elé indítványtétel végett.

A helyi sajtó, mint a közönség érdekeinek organuma, kivétel nélkül helyeselte, korszerűnek, égetőn szükségesnek mondotta a sertésvágóhid felállítását, illetve a meglévő vágóhidnak e célra való kibővítését.

Mindenesetre nem lesz felesleges azokat az okokat, amelyek a sertésvágás reformját sürgetik és azokat, amelyek a jelenlegi állapotok fentartása mellett szólnak egy érzékeny mérleg egy-egy serpenyőjébe dobni, hadd lássuk, melyik részre balanszoirozik.

Az eddigi szokás abban állott, hogy a henteseknek és magánzóknak egyaránt jogukban állott sertésük levágatását magán lakásukon, portájukon eszközölni a sertésvágás felülvizsgálásával megbízott állatorvos ellenjegyzésével vagy a nélkül. Ezzel szemben a tervbe vett reform abban állana, hogy a közhasználatra szánt sertések levágása csak a sertésvágóhídon vágóhídi felügyelő felülvizsgálata mellett engedtetnék meg.

Köztudomásu dolog, hogy alig van állat, a

mely annyi betegséggel lenne inficiálva, mint a sertés, a borsóka, cisticercus caelulosae, trichin, trichina spirális, a tuberkulózis stb. igen gyakori nevének. Felületes vizsgálat mellett ezek átmennek az emberi testbe, így a borsókából pántlika-féreg fejlődik és veszélyeztetik a közegészségügyet. Pedig a jelenlegi állapotok mellett az a vizsgálat csak felületes lehetett, a hentesek a város minden részében szétszórva laknak, de meg a magán egyének egy és ugyanazon időben vágnak olasziban újvároson, katonavároson és csillagvároson: már most ezek felülvizsgálása 3—4 orvosnak is munkát adna, egynek pedig, mint a jelenlegi állapotok mellett bizva van, bármily lelkiismeres ember legyen is az physika lehetlenség. A sertésvágás felülvizsgálásával megbízott állatorvos magát százfelé nem vágthatván a fennálló szokás szerint kénytelen a kóros tünetek megállapítását a hentesekre bízni. Ezek pedig csak nagyon előhaladott stádiumában képesek felismerni a betegségeket, kisebb mértékben való jelentkezésükkor csak nagyritkán; de ha felismerik is, nem mindenik jelenti be, mert eikobozzák és sok esetben nincs semmi kárpótlás. De sőt előjön az az eset, hogy tággabb lelkiismeretű hentesek szántszándékkal ily betegségekkel inficiált állatokat vásárolnak, mert azt olcsóbban kapják és mint egészséges húst a rendes áron adván el, több rajta az anyagi hasznuk, nyereségük.

Ezen az okon kívül még egy másik közegészségügyi ok is sürgeti a jelenlegi vágóhidnak a sertésvágás céljaira való kibővítését. Városunkban ugyanis nem lévén rendezett kanális, a házaknál leölt sertéseknek vére szerte szét folyik az utcákon, úgy hogy ezekből az ingusztiózus vértóssákból megiehet állapítani matematikai bizonyossággal, hogy hol van dlsznótor. De a sertésvér tetemes része az udvaron marad. Itt azután a fertőző betegségek, difteritisz, skarlát, kolera bacillusaival összekeveredik, s ezek a vérsavóban tápanyagra találván, hiszen a bakteriologiai intézetekben a vérsavót bacillusok tenyésztéséhez szokták használni, tovább fejlődnek. Ezt a miázmás vérváladékot azután beszívja a föld, a bacillusok a felett maradnak, honnét a szél útján a levegőbe jutnak és a szerves világ, főleg pedig állatunk belélegeztetnek.

E két közegészségügyi okhoz vehetjük harmadiknak azt, hogy az erjedésnek indult vér kigőzölése kellemetlené teszi a szomszédokra nézve a lakhatást, s az egész utcát.

Azután a használat céljából levágott sertést vagy kopasztyják, vagy perzselik; ha ez utóbbi módot választják, úgy a huszárkaszárnya mellett a Peczearton szokták és van engedélyezve s ez esetben aztán lemosásra a Peeze patak gyarákból lefolyó poshadt vizét használják, azt hisszük nem a közegészségügy előnyére?

De sürgeti a sertésvágóhid felállítását fontos mezőgazdasági szempont is. Sertészárlat idején ugyanis közvágóhidakra meg van engedve a szállítás, a jelenlegi állapotok mellett pedig a vámoznál kell megvizsgáltatni s így zaklatásnak, költségeknek vannak kitéve a szállítók, tulajdonosok és kereskedők. Ez az oka, hogy sertészárlat idején a sertéshus ára rendesen felszökik, mint nálunk is tavaly.

E mezőgazdasági okhoz hozzávehetjük még azt a közgazdasági szempontot is, hogy sertészárlat idején a közvágóhidakon leszurt sertések külföldre való szállítását a törvény megengedi, s így ha sertésvágóhidunk lesz, zárlat idején sem fog fenakadni a kereskedelem, nem fog ezekkel károsodni a város.

Nem hagyható figyelmen kívül azonfelül a közönség érdeke sem. Ha sertésvágóhidunk lenne, úgy a nagyközönség biztos volna a felől, hogy az a hus melyet a piacon vesz és megesszik, minden esetben egészséges, míg az eddigi állapotok mellett gyakran megessik, hogy csak akkor veszi észre a szakácsné, hogy a sertéshus borsókás vagy trichines, mikor otthon tálba teszi és megmossa.

E közegészségügyi, közgazdasági, mezőgazdasági okok és a nagyközönség érdeke létre is hozták e vágóhidakat oly városokban is, melyek a kereskedelemnek sokkal kisebb gőczpontjai, s melyek az iparéletre koránt sincsenek annyira ráutalva, mint a mi városunk.

Aradnak, Miskolcznak, Kassának stb. már mindnek van rendezett sertésvágóhidja. Az országos gazdasági-egyesület pedig szükségesnek tartotta kimondani mult évben székesfővárosunkban tartott nagygyűlésén, hogy a sertésvágóhidaknak városonként való felállítását elodázhatatlanul szükségesnek tartja.

Ennyi meggyőző érvvel szemben lássuk most a jelenlegi állapotok fentartása mellett szóló egyetlen okot, s ez az volna, hogy a fenálló vágóhidnak a sertésvágás céljaira való kibővítése és a szükséges beruházások a városnak újabb költségébe kerülnek. Csahogy ez a kiadás, melybe annak felállítása kerül, csak látszólagos. Városunknak ugyanis a felállítandó sertésvágóhid vágási-díj czimen oly gazdag évi jövedelmet fog hozni, mely rövid idő alatt nemcsak fedezi a felállítás költségeit, de állandó jövedelmi forrása is lesz városunknak.

A dolog tehát végső konkluziójában úgy áll, hogy a sertésvágás reformja mellett lefegyverző nyomós okok szólnak, ellene a jelenlegi állapotok fentartása mellett semmi, s épen ez a körülmény az, a mely megkönyíti városunk tanácsának e dologban való indítványtételét.

Városunk virágzása, kereskedelmének növekedése, gazdagodása kopogtatnak e kérdéssel egy idejűleg törvényhatósági testületünk tanácstermének ajtaján, nem hisszük, nem hihetjük, hogy onnan elutasító választ nyerjenek.

Terményiőzsdé.

Budapest, márczius 24.

B u z a tavaszra, bácskai	7.10
> tavaszra, északi	7.11
> szeptember-októberre, bácskai	6.76
> szept.-okt.-re északi	6.77
R o z s tavaszra, bácskai	6.42
Rozs tavaszra, északi	6.43
T e n g e r i június-júliusra, bácskai	4.17
> jun.-jul.-ra, északi	4.19
R e p e z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.65
> aug.-szept.re, északi	10.75

Bécs, márczius 24.

B u z a tiszai	7.35—7.65
> bánási	7.15—7.55
> bácskai	7.15—7.45
> szokványáru ősze	0.—0.—
> szokványáru tavaszra	0.—0.—
R o z s tiszavidéki	6.90—7.05
> szokványáru ősze	6.63—6.65
> szokványáru tavaszra	6.73—6.75
T e n g e r i magyar	4.60—4.70
Z a b, magyar kereskedelmi	6.70—6.80

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. márczius 24 én.

Magyar aranyjárdék 4%	122.50
Magyar korenejárdék	99.—
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.75
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.50
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	121.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.25
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.10
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyeresemény sorsjegy-kölcsön	159.50
Tiszszabványozási és szegedi sorsjegy kölcsön	135.75
Oszták járadék papírban	107.75
Oszták járadék ezüstben	100.70
Oszták járadék aranyban	122.25
Oszták korona járadék	101.25
1860. oszták államsorsjegyek	148.—
Oszták magyar bankrészvény	980.—
Magyar hitelbank részvény	413.50
Oszták hitelintézeti részvény	374.50
Oszták-magyar államvasúti részvény	348.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	955.—
Német birodalmi márka	58.90
London vista	120.60
Páris vista	47.82 1/2
20 márkás arany	11.78

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

Eredeti asztali-, pecsenye- és pezsgő-borok.

JANKY ANTAL

Nagyváradon

felhívja a t. cz. közönség figyelmét gazdag választéku eredeti hamisítatlan boraira, raktáron van a villányi csász.

és királyi főhercegi pinczéből **Villányi veres- és Burgundi fehér borokból, az Andrényi Kalmán utóda czég Ménes hegyaljai többfajta veres- és aszu, Adolfo Pries malagai bortermelő, Spanyol Malaga, Madeira, Scherry, Oporto és Lacrima cristi egyedüli raktára, Pommery és Greno, H. G. Mumm és társa, Irroir Ernest és Heidsick & Ci valódi francia pezsgő-borok, Törley József és társa Promontor, Littke J. pécsi cs. és kir. udvari szállító, Hubert J. E. pozsonyi pezsgő-gyárak kitűnő borai raktáron vannak és lehető legjutányosabb áron kaphatók.**

Ajánlja még saját termésű **1888-ik asztali, Rajnai és Olasz rizling** üvegelt, kitűnő borait. 172 7—10

Szülők figyelmébe!

A tavasz közeledtével van szerencsém értesíteni az igen tisztelt Szülőket, hogy Szaniszló-utca 716/22. sz. volt Eleméri-féle hazban levő

óvodámba

még folyton veszek fel gyermekeket, miért is tisztelettel felkérem, hogy beiratás által engem becses bizalmukban részesíteni sziveskedjenek.

Kiváló tisztelettel

Eázár Győzőné,

71 3—3

okl. tanítónő.

Üzlethelyiség-változtatás!

Van szerencsénk a n. é. közönség b. tudomására hozni, miszerint a már 51 év óta a Zöldfa-utczán fennálló

ékszer- és óra- raktárunkat

Fő-utca, a színház épületébe (a volt Bertsey-féle üzlethelyiségbe) áthelyeztük.

Midőn ezen körülményt b. tudomására hozni szerencsénk van, értesítjük egyszerűsmind, miszerint raktárunkat jóval megnagyobbítottuk és úgy minden e szakmába vágó **arany és ezüst ékszerek, drágakövek, valamint mindenféle zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órákból** továbbá mindennemű

egyházi szerekből

u. m. **kelyhek, szentségtartók és gyertyatartókból** rendkívüli dus választéku raktárt tartunk.

Eddig irántunk tanusított szives bizalmát ez uton megköszönve, kérjük azt részünkre továbbra is fenntartani és üzlethelyiségünk változtatását tudomásul venni.

Műhelyünkben mindennemű **zseb- és inga-óra és ékszer javítása** olcsón és pontosan elkészítetik.

Szives megbízásait remélve, maradtunk

kiváló tisztelettel

Weisz Ignác és fia.

Kiadó uri lakás.

A Kralovszky-féle házban
Pável-utca 25. szám alatt
május 1-ére kiadó

5 szoba, konyha,
tedett tágas folyósó, kamara stb.

Ugyanott

két udvari lakás
is kiadó.

Értekezhetni Pável-utca 24. szám. alatt.

5161. sz.
1896.

Nagyvárad város tanácsától.

Ajánlati felhívás.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 357/19598. sz. a. kelt és a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter ur 7417/III. 896. sz. leiratával jóváhagyott határozata alapján, Nagyvárad város területén építendő:

tüzórlaktanya

építési munkálatainak vállalatára a nyilvános pályázat ezennel kiíratik.

Az építési hely közvetlen a »Ferencz József« laktanya mellett nyugat-felé fekvő terület.

Az építendő laktanyában a felsőbb helyen jóváhagyott építési program és általános tervzet szerint négy fűtő üteg számára elhelyezendő lesz.

1. két főbájrati épület.
2. egy tisztai laképület.
3. egy altisztai laképület és irodák.
4. egy konyha, markotányos, vívó és torna épület.
5. két legénységi épület.
6. egy kovács műhely.
7. négy álló legénységi lovaknak.
8. egy felszerelési raktár épület.
9. egy lószervevényi raktár épület.
10. egy álló beleg lovaknak.
11. két jármű szín épület.
12. egy löveg és szekér- szín.
13. egy fedett lovagló épület.
14. egy nyitott szín.
15. külső munkák ezime alatt vannak felvéve: a nyitott lovagló terek, torna helyiség, trágyatartók, hamu és szemét vermek, kutak itató vályuk ültetvények egy felállóhely rendezése, járdák mint összekötő utak, az egész kaszárnya terület feltöltése, és kavicsolása összekötő utakkal, a tervek szerint szükséges kerítés felek vasrácsok, bejárati kapuk, deszka és léczkerítések, csatornázás, végül egy út készítése illetve feltöltése a laktanya mellett az aradi uttól a Peczéig

A vállalathoz nem tartoznak: a fedett lovagló épület fedelének vasszerkezete, a vízvezeték berendezés és egy duzzasztó műhiddel együtt a Peczé patakon

Az összes épületek, a butorzonon kívül, teljesen berendezve kályhákkal, takarékos tüzhelyekkel felszerelve, állítandók elő. A csatornázáshoz tartozó munkák a tervvázlaton vannak kitéve.

Az építésnél a vállalkozóval annak idejében megkötendő szerződésen kívül irányadók még:

1. A felsőbb helyen elfogadott építési tervzet, továbbá a beszállásokról szóló 5-ik §-ához kiadott »Utmutatás az ajánlan építendő laktanyák tervezésére.
2. A városi mérnöki hivatal által készített tervek és építési leírás a temesvári 7-ik hadtest parancsnokság által tett külön megjegyzésekkel.
3. A városi mérnöki hivatal által készített részletes költségelírás.
4. Az általános feltételek.
5. A különös feltételek.
6. A városi egység árjegyzék, végül
7. Ezen ajánlati felhívásban kikötött feltételek.

Az építési tervek, költségvetés, építési leírás és egységi árjegyzékek a városi mérnöki

hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők. A költségelírászat a vállalat általános és különleges feltételeit tartalmazó füzet és a városi egység árjegyzék a mérnöki hivatalban 20 frtért megszerezhető, vagy az összeg előlege beküldése után postán is megküldetik.

A vállalati főbb feltételek a következők:

1. Az összes munkák egy fővállalatnak adatnak ki, egyes munka nemekre vagy részletekre ajánlatot tenni nem lehet.

2. Minden ajánlattevő köteles bánatpénz fejében az ajánlatok benyújtására kitűzött határnapot megelőző nap déli 12 óráig 30000 frt. azaz Harmincezer forint készpénzben vagy a törvényben megállapított óvadékképes értékpapirokban a városi letét pénztárban letenni s az erről nyert nyugtát ajánlatához csatolni.

3. A bánatpénzt az ajánlatához csatolnival szabad. Az ajánlatok csak hivatalosan megállapított s a városi mérnöki hivatalnál díj nélkül kapható ajánlati űrlapokon nyújthatók be.

Megjegyeztetik, hogy a benyújtandó ajánlatok közül azok, melyekben határozottan kifejeztetik, hogy az egyes ipari munkákban a fővállalat érdekeinek sérelme nélkül a helybeli iparosok is részletnek, különös figyelembe fognak vétetni.

Minden egyéb feltételek a fentebb említett füzetben foglaltak.

Felhívtnak tehát a vállalkozni szándékozók, hogy a bánatpénz letételét igazoló nyugtával s 50 kros bélyeggel ellátott ajánlataikat, legkésőbb f. évi május hó 2-ik napjának délelőtt 9 óráig alulírt kezeihez annál is inkább nyújtsák be mivel az ezen határidőntől érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A beérkezett ajánlatok ugyancsak 1896. évi május hó 2-án délelőtt 10 órakor fognak a városi tanács által Sal Ferencz kir. tanácsos polgármester elnöke alatt kiküldött laktanya építési bizottság és az állandó árlejtési bizottsággal egyetemben felbontatni és nyilvánosan felolvasatni, mely eljárásnál az ajánlattevők is jelen lehetnek.

A városi törvényhatósági bizottság azonban fentartja magának a jogot, a beküldött ajánlatok közül tetszése szerint választani esetleg a körülményekhez képest új pályázatot hirdetni.

Kelt Nagyváradon, 1896. márczius 18.

Sal Ferencz,

kir. tanácsos, polgármester.

85 2-3

WEINSTOCK, SPITZ, GRÜNBERGER

első nagyváradai szoba-, czég-, czimfestő- és mázoló-társaság

NAGYVÁRAD, Fő-utca, a Széchényi-szálloda épületben.

A mai kor igényeinek megfelelő

festészeti műterem.

Szoba-, czég-, czimfestő- és mázolás munkák

elvégeztetnek.

Templomok, termek, kávéházak és magánlakok festésénél művészies kivitelű márvány-utánezatokat és aranyozásokat állítunk elő.

Különlegességek üveg-czégablakban és czimfestésekben.

Különféle feliratok és festmények fal, vászon, fa- és bádoglemezre.

Czimerek festése, zászlók és szalagfeliratok, e szakhoz tartozó összes díszítési munkálatok.

Tapeta- és papír-maché raktár.

Kész olajban festett czimerek kaphatók és kölcsön adatnak.

Minták és vázlatok kívánatra díjmentesen.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

A legolcsóbb és legjobb

festék-áru

nagykereskedés.

☞ Az anyag tartósságáért kezeséget vállalunk. ☜

Száraz és saját készítményű tisztán kezelt, olajban tört festékek, kitünő minőségű

szobapadló-fénymázak, angol lakkok, kenczék (firniss).

Legjobb fajta ecsetek, aranyozó kellékek, házi kezeléshez szükséges anyagok,

kellő utasítással, színvegyítések tetszés szerint.

49 8-20

Tisztelettel

Weinstock, Spitz, Grünberger.